БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 167 (11153) | 1966 оной июлиин 16, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Москвahaa мэдээсэлнүүд

КРЕМЛЬДЭ ХЭЛСЭЭН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Индиин премьер-министр Индира Гандитай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хэлсээн июлиин 14-дэ Кремль соо үргэлжэлүүлэгдээ.

Уласхоорондын байдалай, тэрэ тоошолэн Советскэ Союз Инди хоёрой хоорондохи харилсаа үргэдхэн хүгжөөхэ асуудалнууд үгэеэ ойлголсолгын, хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хэлсээнэй үедэ хэлэлсэгдэhэн байна.

(ТАСС).

„КОСМОС-124" НИИДЭБЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-124» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1966 оной июлиин 14-дэ Советскэ Союзhaa табигдаба. 1962 оной мартын 16-да ТАСС-ай соносхоhон программын ёhoop замбуулинай дайдые саашадань шэнжэлхэдэ хэрэгтэй болохо научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоhон аппаратура гэмгүй hайнаар хүдэлнэ. Тоололго-согсололгын центр абтаhан мэдээнүүдые шэнжэлжэ байнхай.

ИРАГАЙ РЕВОЛЮЦИИН ОЙ

МОСКВА. Ирагай революциин баймадахи жэлэй ойе москвагайхид тэмдэглэбэ. Совет-ирак хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ М. А. Прокопьев энэ ойдо зорюулагдаhан үдэшые нээбэ. Ирагтахи мүнөөнэй политическэ, экономическэ байдал тухай энэ орондо урдань советскэ элшэн сайд байhан М. Д. Яковлев элидхэл хээ.

Ирагhaa СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Х. Аль-Хабиба суглаарагшадай зүгhөө халуунаар угтагдан үгэ хэлээ. Совет-ирак харилсаан үргэдэжэ байнхай, элдэб олон hалбаринн талаар Советскэ Союз Ирагта туhаламжа үзүүлнэ гээд тэрэ хэлээ.

(ТАСС).

АКАДЕМИК А. А. БЛАГОНРАВОВ АНГЛИДА АЙЛШАЛНА

ЛОНДОН. Замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэхэ, ашаглаха талаар СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи комиссиин түрүүлэгшэ академик А. А. Благонравов мүнөө үедэ Лондондо айлшалжа байнхай. Һара дээрэ анха түрүүн дорьбоогүй зөөлэнөөр буулгын дурасхаал болгон «Луна-9» гэжэ автоматическа станциин мүнгэн модель академик А. А. Благонравовта июлиин 13-най үдэшэ барюулагдаа.

Энэ бэлэг Планетэнүүд хоорондын холбооной британска бүлгэмэй зүгhөө барюулагдаhан байгаа. Нэрлэгдэhэн комиссиин гэшүүн профессор С. Н. Вернов А. А. Благонравовые үдэшэжэ ошолсоhон байгаа.

Планетэнүүд хоорондын Британска бүлгэмдэ совет хоёр эрдэмтэд элидхэл хэжэ, замбуулин шэнжэлхэ талаар Советскэ Союзай шэнжэлгэнүүд тухай хөөрөө.

(ТАСС).

ТАСС-ай БУРУУШААЛГА

Ханой болон Хайфон шадарые Америкын авиациин бомбодохо тухай Советскэ Союз эртээнhээ мэдүүлэгдэhэн юм гэhэн мэдээсэлые Америкын зарим тушаалта нюурнууд тарааба.

ТАСС энэ худал хуурмаг үгые шууд сөхөөр буруушааха түлөөлэлгэтэй юм. Энэ худал үгэ хадаа Вьетнамда хэжэ байhан США-гай эзэрхэг түримхэй гэмтэ доботолгодо Советскэ Союзай ямараар хандажа байhые хазагайруулха зорилготой.

Энэ худал хуурмаг үгэдэ этигэхэ ухаан бодолтой хүнүүдэй олдохонь бэрхэтэй ха гэжэ hанахаар hэн. Теэд тэрэнииє Пекиндэ ехэ дуратайгаар хүлеэн абаhаниинь гэмшэлтэй, КНР-эй гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Чэнь И энэ оной июлиин 10-да болоhон митинг дээрэ «Ханой болон Хайфониие Америкын империалистнуудай бомбодолго болбол Холбоото Штадуудай болон Советскэ Союзай үгэсэлгын бүрин түгэс хойшолон мүн» гэhэн шэнгеэр мэдүүлбэ.

Энэ худал хуурмаг үгые антисоветскэ ябуулгада дуратай Пекиндэхи ажал ябуулагшад хүлеэн абаха бэзэ гэhэн зорилготойгоор Вашингтондо тусхайта зохёогдоhон юм гэжэ hанахаар байна. Америкын пропагандын худал хуурмаг үгэнүүдые дэмжэн, Советскэ Союзые шэнээр хардаhан үгэ хэлэжэ, Чэнь И, вьетнам арадта эсэргүү дээрмэдэлгын дай хэжэ байhан США-гай империалистнуудта бодото дээрээ алба хэнэ гээшэ.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводойхид хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргээ hэн. Тэдэнэр түсэбhөө гадуур 54 мянган түхэригэй үлүү продукци гаргаа. Зураг дээрэ: электромеханическа цехэй шэрдэгшэдэй бригадын бригадир, коммунис ажалай ударник М. М. Фомина.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

„АЛТАН ОДОН" ЯЛАРАА

Һаянын нэгэ үдэр Баянгол hууринда хүн зон олоороо сугларба. Тэдэнэр хонишод, hаалишад, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд, Онёогой леспромхозой модошод.

(Энэ үдэр) баянголойхидой баяр барагдашагүй. Юуб гэхэдэ, республикын эрхим хонишон Шалсама Ламажаповна Цыремпиловада правительствын дээдэ хайра — Социалис Ажалай Геройн алтан одо Ленинэй ордентойгоор барюулга болоо ха юм.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Л. Б. Раднаев ажахынгаа 1966 оной түрүүшын хахад жэлэй дүн тухай ба саашанхи зорилгонууд тухайдаа суглаарагшадта хөөрэжэ үгөө.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. Л. Барьядаев баяр баясхалангай оршон байдалда нүхэр Цыремпиловада Социалис Ажалай Геройн хайра барюулба.

Энэ үдэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнда наhа барагшадта бодхоогдоhон хүшөө нээлгэ болоо.

С. ОЧИРОВ.

ЭРХИМЛЭЭ

Бутыд Яхановна Доржиева наhатайшагшье hаа, залуушуулда амар дүрөө үгөөд орхидоггүй. Тэрэ совхозой түрүү hаалишадай зэргэдэ гарадаг юм.

Үнгэрhэн хахад жэлэй дүн гаргахада Бутыд Яхановна даажа байhан үнеэдhээ 215 центнер hү hааhан байба. Түсэбынь 124 центнер hэн. Тиигэжэ дүршэл ехэтэй энэ hаалишан үнеэн бүриhөө 1147 литр hү hаажа, Аргадынгаа совхоздоо эрхимлээ.

Р. БУДАЕВ.

Баргажан.

ХУРАДАШЬЕ ҺААТАНАГҮЙ...

Манай Хяагтын аймагта hаяанай хэдэн үдэр бороо орожо, колхоз, совхозуудай үбhэндөө орохо гэхэдэ нилээд тонбо, тодхор татаба. Харин Хүдэриин совхоз бороодо шалтаг бариад минн hуунагүй, малдаа тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри үргэлжэлhэн зандаа. Бага Хүдэриин отделени хээрын ногоогоор силос даража байна. Николай Карбашевай хүтэлбэри доро 30 хүн силос даралга дээрэ ажаллана.

— Энэ жэлдэ хээрын ногоогоор 1000 тоннohoo бага бэшэ силос даража абаха зорилготойбди. Үбhэ тэжээлдэмнай горитойхон алмалта болохо бшуу. Хэрбээ бүрхэг муу бороотой үдэр болобол, үбhэндэ ябажа байhан зонуудаа бултыень силос даралганда гаргахаар шиидэнхэйбди, — гээд отделениие эрхилэгшэ П. Протасов хөөрэнэ.

Эндэхид мүнөө жэлдэ малдаа хүрэхэ ехэ тэжээл элбэгээр абахаар шиидэнхэй.

А. СУРМАЧ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

ЗУНАЙ ТУНГА НОГООН СОО

Зунай зулгы hайхан үдэрнүүдтэ малаа hайса таргалуулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө малшан бүхэнэй үнэн зүрхэнhөө оролдодогынь гайхалгүй. Манай Хоринн аймагта бэлшээн таргалуулха 30 гүүртэ холын бэлшээридэ гаранхай. Бүхыдөө 3800 толгой эбэртэ бодо мал зунай бэлшээриин зулгы hайхан ногоондо дураараа умбана. Июнь hара соо эдэ мал дунда зэргээр тус бүридөө сүүдхын 700 граммаар шэгнүүрээ нэмээ.

Хүрбын совхозой мал адуулагшад бэлшээриеэ hайнаар хэрэглэжэ, бүхы малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 900 граммаар нэмээжэ шадаа. Тиихэдэ дүй дүршэлтэй мал адуулагша Жамсуев 97 толгой мал харууhалдаг. Тэрэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын 973 граммаар нэмээ.

«Первомайский» совхозой мал адуулагша нүхэр Биликтуев бүришье hаа ехэ амжалта туйлаа. Харууhалдаг 96 толгой малайнгаа шэгнүүрые июнь hара соо 33 центнерээр нэмээгээ гэхэ гү, али тус бүриинь шэгнүүр сүүдхын 1129 граммаар дээшэлүүлээ.

Хэрбээ бүхы малшад эдэ түрүүшүүлдэл адли хүдэлдэг hаа, гүрэн түрэдөө, түрэл совхоздоо хэды шэнээн тарган мяха тушааха гээшэб?

Б. ДОНДУКОВ.
Хоринн үйлэдбэриин управлениин зоотехник.

СИБИРИИН БАЯЛИГ

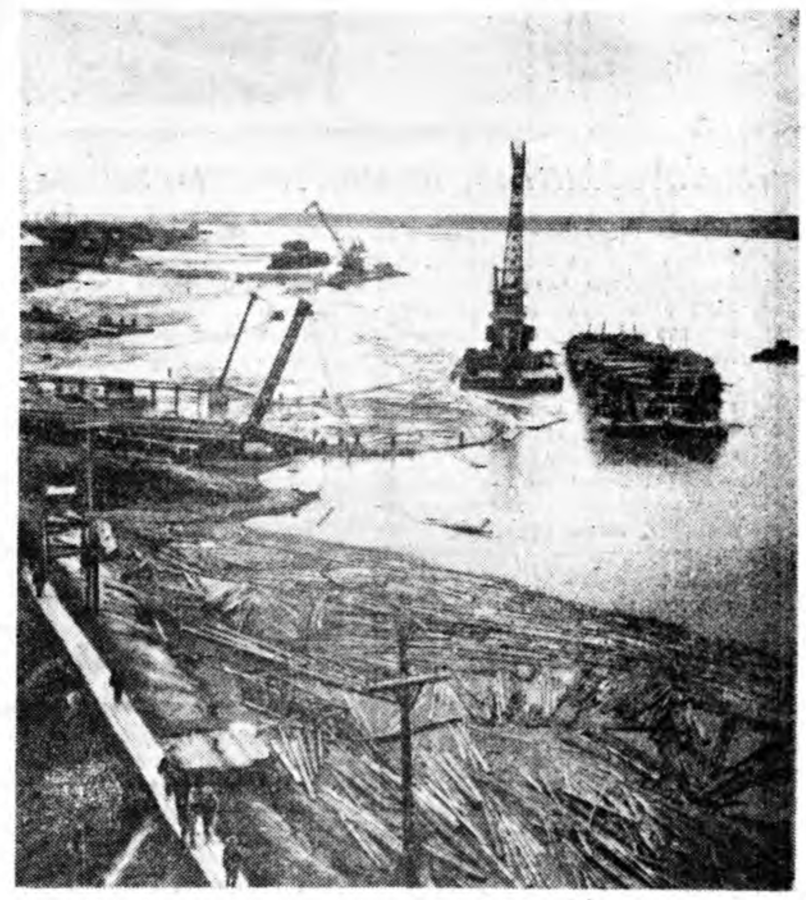

ТОМСКО ОБЛАСТЬ. Томско модо буулгадаг, болбосоруулдаг комбинат — Баруун Сибирьтэхи эгээн томо үйлэдбэринүүдэй нэгэн юм. Васюган, Чумын мүрэнүүдhээ, Обь мүрэнэй адагhaa олон арбаад мянган кубометр модон иишэ таhалгаряагүй ерэжэл байдаг. Комбинадай рейдэдэ сүүдхэ бүрн 14 мянга шахуу кубометр модон буулгагдана. Эндэ бэлэн болгогдоhон модон түмэр харгыгаар Дунда Ази, Закавкази, Украина худар, Баруун Сибириин районуудта эльгээгдэдэг. Зураг дээрэ: Томско модо буулгадаг, болбосоруулдаг комбинадай рейдэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Һонирхолтой лекци-концерт

Республикынгаа бүхы аймагуудаар ябажа байдаг хэдэн бүлэг зонууд Баргажан нютагhaa бусажа ерэбэ. Эдэмнай Буряадай филармониин бүлэг артистнар. Степан Ринчинов буряад арадайнгаа хүгжэм, дуунууд тухай ехэ hонирхолтой лекци уншажа, олон харагшадта hайшаагдаа. Мүн лекци уншаhанайнгаа hүүлээр хэдэн олон асуудалнуудта харюу үгөө. Удаань БурАССР-эй габьяата артист В. Бамбацыренов, РСФСР-эй габьяата артист Ц. Хоборков гэгшэд элдэб дуунуудые дуулалдажа, баргажанаархиниие баясуулаа.

Залуу композитор Юрий Ирдынеев өөрынгөө зохёоhон дуунуудые аккордеон дээрэ шадамар бэрхээр наадажа hонирхуулаа.

Шпала хюрөөдэгшэдэй бэлэг

Табан жэлэй түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд республикымнай модошодые баясуулна, даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэжэ байха этигэл найдабари түрүүлнэ. Хахад жэлэй түсэбhөө гадуур 52 мянган кубометр модон бэлэдхэгдэжэ шэрэгдээ.

Республикымнай шпала хюрөөдэгшэд амжалтатайгаар ажаллажа гараа. Леспромхозуудай шпала заводуудай хүдэлмэришэдэй олонхинь даабаряа hара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэжэ байгаа. Шпала хюрөөдэгшэд хахад жэлэй түсэбhөө гадуур бүхы дээрээ 30 мянган шпала хюрөөдэжэ, түмэр замшадта тушааhан байна.

Итанцын, Хүртэйн, Худанай леспромхозуудай модошод, шпала хюрөөдэгшэд «Забайкаллес» комбинат соогоо түрүүлжэ ябана.

Н. ТЮРНЕВ.

ШЭНЭ МУЗЕЙ

Улаан-Үдын багшанарай училищида хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей нээгдэбэ. Тэрэниие эмхидхэлгэндэ географиин багша Сергей Александрович Сиухин горитойхон хүдэлмэри ябуулаа. Өөрөө тусгаар уран гартай хүн тулададаа, элдэб зурагуудаар стендүүдые шадамараар шэмэглээ. Тэрэнhээ гадна Буряад орондо байрладаг гү, али түрэл шубуудай, загаhадай, ангуудай арhач хатаагдажа, тэндэ табигданхай, ашагта малтамалнуудай дээжэнүүд бии.

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын музей ерээдүйн багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ горитойхон үүргэ дүүргэхэнь лабтай.

Ц-Д. ЦЫРЕНОВА.

ЁҺО ДҮҮРГЭЭ ГЭЭШЭ ГҮ?

КПСС-эй ЦК-гай 1965 оной мартын, сентябриин Пленумүүд дээрэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ гэhэн тон шухала шиидхэбэринүүдэй hүүлээр колхоз, совхозуудта ажалай эмхидхэл гуримшуулха, ажахын тоосоо хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ тухай хэмжээн абтажа захалhан. Иимэ хэмжээнүүд Хоринн аймагай Анаагай совхоздошье хараалагдаhан. Теэд тэрэнь ямараар бэелүүлэгдэнэб? Тон ахираар.

Анаагай совхоз үнгэрhэн жэл 600 мянган түхэриг гарзатай гараа. Талха таряа ургаагүй дээрэhээ газар тарялангhaa 400 мянган түхэриг мүнгэн дутуу абтаа бшуу. Мал ажалhaa 200 мянган түхэриг дутуу ороо.

Эдэ бүгэдые гансахан ган гасуурта тохожо болохогүй. Гүрэнэй мүнгэн зөөридэ hаланаар хандаха, тэрэниие ээзэн бусаар гаргашалха баримтанууд эндэ захаhaa ушардаг. Үбhэ тэжээл хэм хэмжүүргүйгөөр гаргашалhаниинь hүүлэй hүүлдэ хэдэн мянган түхэригэй гарзада оруулаа. Нарай мал гарзалhан, үнеэд олоороо hубайржа, хэды олзо хии хосорооб?

Энэ совхоздо экономическа шэнжэлэлгын бюро гэжэ байгаагүй. Мүнөөшье тиимэ бюро эмхидхэгдээгүй. Фермэ, бригада, гүүртэ, отара даагшадые экономическа талаар ажал дээрэнь hургаха гэжэ оролдоногүй.

Мүнөө жэлдэшье гүүргэ, отара, бригада бүхэндэ ажахын тоосооной түсэб хүргэгдэбэшье, тэрэ хинагданагүй. Жэшээнь, сабшалан hайжаруулха звенонуудые абаад үзэе. Үйлэдбэриин түсэбэй ёhoop энэ жэлдэ 15,5 мянган тонно нагшэбхэ сабшалан дээрээ гаргаха ёhотой аад, минн 8,2 мянган тонно зөөhэн байха юм. Тиигэжэ түсэбэй дүүргэлтэ эхин дээрээ буруутаhан.

Совхозой 5-дахи фермын Хүсөөтэ гэжэ газарта хүрэжэ ерэхэдэмнай луговодууд Сергеев, Белоусов гэгшэд ажаллажа байгаа hэн. Тэдэнэртэ хамта 210 гектар сабшалан даалгагданхай. Үнгэрhэн жэл луговодууд муу бэшэ үбhэ ургуулаа юм. Теэд гектар бүриhөө хэды центнер үбhэ хуряагаабта гэхэдэ мэдэхэгүй байшоо. Мэдэхэшье арганьгүй. Юуб гэхэдэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэдэнэй хүдэлмэриие тоонгүй, отделениин хамтаараа бэлэдхэhэн үбhые бүхы сабшаланда хубаажархёо. Үнгэржэ ерэхэдээ нёдондо луговодуудтаа түсэб, даабаришье үгөөгүй байшоо. Луговодуудта салин хүлhэ түлэхэдөө абаhан ургасынь бэшэ, харин даалгагдаhан гектарайнь хэмжээгээр түлэhэн. Луговодууд Белоусов, Сергеев гэгшэд совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэхэн гомдолтой. Тэрэншье зүб. Үбэл тошо халяаhанайнь түлөө совхоз солхооботшье мүнгэ тэдэнэртэ түлөөгүй ха юм.

Совхозой мелиоратор Носырев ажал хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандана. Луговодуудай ажал шалганагүй, захяа заабари үгэжэ туhалдаггүй. Иигэжэ саашадаа ажаллаха болоо hаа, хэзээдэшье олзо оршо багатай байхал.

Иимэрхүү байдал тус совхозой бусад hалбаринуудта үзэгдэнэ. Түсэб даабари хүргөөд, тэрэнэйнгээ дүүргэлтые хинан шалгахагүй гээшэ эгээн ахир хэрэг. Саашадаа энэ совхоздо hара бүри ажахын тоосооной түсэбэй дүүргэлтые шалгажа, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха бодото хэмжээ абажа байха саг ерээ. Тиигээгүй hаа, минн ёho дүүргэhэн хэрэг болоно бшуу.

И. ЕЛАЕВ,
Хүдөө ажахын министерствын ахалагша агроном.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ БА ИНДИИН АРАДУУДАЙ ЭБДЭРШЭГҮЙ ХАНИ БАРИСААН

Кремлиин Ехэ Ордон соо болоhон митинг

Июлиин 14-дэ Кремлиин Ехэ Ордон соо болоhон советско-индийскэ хани барисаанай митингдэ 2 мянгаhаа олон москвичууд сугларба. Кремлиин Ехэ Ордон хани барисаатай хоёр оронуудай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэнхэй.

Президиумдэ Индира Ганди, Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Сардар Сваран Сингх, премьер-министрэй секретарь Л. К. Джх, гадаадын хэрэгүүдэй министерствын секретарь Т. Н. Кауль, Советскэ Союзда Индиин хэрэгүүдэй талаар саг зуурын этигэмжэтэ Р. Джайпал, Индиин бусад айлшадые эндэ суглаарагшад нэрьемэ, үни удаан болоhон альга ташалгаар угтана. Үндэр дээдын айлшантай суг хамта президиумдэ нүхэд Л. И. Брежнев, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. Г. Игнатов, М. А. Искендеров, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд С. М. Буденный, К. Е. Ворошилов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Э. Дымшиц, В. А. Кирилин, И. Т. Новиков, В. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР-эй министрнүүд, комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр, Москвагай партийна организациин хүтэлбэрилэгшэд, совет ороной элитэ ажал ябуулагшад hууба.

Зал соо СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэнүүдые толгойлогшод байлсана.

Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. С. Промыслов митинг нээбэ.

Кремлиин Ехэ Ордон соо Индиин Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүдэй жабхаланта аялга зэдэлнэ.

Москвагай ажалшадай үмэнэhөө «Красная Роза» гэжэ Москвагай торго ээрэдэг, комбинадай ээрэгшэ Социалис Ажалай Герой В. Н. Бобкова хүндэтэ айлшаниие амаршална.

Һүүлээрнь Бхилайн металлургическа заводые бодхоолгодо хабаадалсаhан гүрэнэй институдай инженер М. И. Павлов үгэ хэлэнэ.

Мүн соёл культурын холбоо барисаанай талаар советско-индийскэ обществын президент академик Н. В. Цицин Индиин ба Советскэ Союзай арадуудай хоорондохи hайн hайхан харилсаануудай хүгжэлтэ тухай хэлээ.

Митингдэ хабаадагшадай зүгhөө халуунаар угтагдаhан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин үгэ хэлэбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ үгэhөө

Советскэ правительствын, бүхы совет арадай үмэнэhөө А. Н. Косыгин хани харилсаатай Индиин правительствын толгойлогшые үнэн зүрхэнhөө амаршалаа.

Манай арадуудай хоорондохи хани барисаае дэлхэйн социализмын ба дэлхэйн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй хүсэнүүдэй хани харилсаатай болон жагсаалтай байhанай жэшээ гэжэ бидэнэр харанабди гээд А.Н. Косыгин хэлэнэ. Энээнэй үндэhэ hуури дээрэ манай оронуудые бөөедэнь дүтэлүүлдэг үргэн олон ниитэ зүйлнүүд мүндэлэн гарана. Советскэ Союзай, Индиин хоорондохи хани харилсаан болбол эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдалаа хангахын түлөө арадуудай тэмсэлэй аша туhада хүгжэнэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Тиихэ зуураа энэ хани харилсаан болбол бүмбэрсэг дэлхэйн ехэхэн хуби дээрэ эб найрамдалай, бага бэхи амгалан тайбан байдалай шухала нүхэсэл болодог юм.

Советскэ Союзшье, мүн тэрэшэлэн Индишье уласхоорондын хэрэгтэ ехэ ба шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Советскэ Союз болбол булимтаралга болон эзэрхэг түримхэй доботолгодо эсэргүү эб найрамдалые хамгаалхаар, хариин хамааралсалгада эсэргүү арадуудай эрхэ сүлөө хамгаалхаар, хархис байдалда эсэргүү хүгжэлтые хамгаалхаар өөрынгөө нүлөөе хэрэглэнэ. Уласхоорондын хэрэгтэ Инди ехэ үүргэ дүүргэдэг. Эрхэ сүлөөгүй колонии байhан Инди бэеэ даанхай гүрэн түргөөр болохоhоо гадна, уласхоорондын иимэ ехэ нэрэ хүндэтэй болоhон орон болоо. Түүхэдэ иимэ ондоо жэшээе олохонь бэрхэтэй гээшэ ха.

Госпожа премьер-министр, манай өрон дотор Инди тухай юун гэжэ бодонобто гээд манай ороной ямаршье хүнhөө hуража шадахат. Тиихэдэтнай тэрэ иимэ хоёр зүйл тухай заатагүй хэлэхэ: Инди — хани харилсаатай орон, Инди — эб найрамдалда дуратай орон.

Дайнай hүүлээрхи жэлнүүдэй үедэ Советскэ Союз Инди хоёр уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар олон дахин, мүн амжалтатай хани харилсаатай байhан юм. Манай правительстванууд ООН доторшье, мүн тэрэнэй гадаа тэдэшье ашатай үрэтэй харилсаануудтай байгаа hэн. Тиихэдэ манай хараа бодолнуудай hэлгэлдэдэг асуудалнуудшье бии юм.

Мүнөө дайн сэрэгэй ба эб найрамдалай асуудалнууд хүн түрэлтэнэй үмэнэ илангаяа хурсаар табигданхай. Энэ юун дээрэhээ тодорхойлогдоноб гэхэдэ, Урда Вьетнамда США-гай доботолон оролго, Вьетнамай Демократическа Республикада тэдэнэй доботолго уласхоорондын байдалые эрид шангаар хурсадхана, гансашье Зүүн-Урдахи Азида бэшэ, харин бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалда аюул тохёолдуулна. Вьетнамай газар дээрэ боложо байhан үйлэ хэрэгүүд уласхоорондын ямаршье эрхэнүүдтэй тааралданагүй, уласхоорондын ямаршье гурим журамтай зохилдоногүй. Эдэ үйлэ хэрэгүүд өөрын нэрэтэй юм: энэ хадаа уласхоорондын хэмжээнэй зэрлиг муухай ааша гээшэ. Мүнөө США Ханой болон Хайфон шадар Америкын авиациин бомбодолгые тараажа, шэнэ, ехэ аюултай алхам хэбэ гээшэ.

США-гай правительствын зүгhөө эрхэ сүлөөтэй түрэндэ эсэргүүгээр эзэрхэг түримхэй доботолго сэхэ хэхэдэнь, энэ правительствын зүгhөө бүгэдэ ниитын эб найрамдалда бодомжогүй политикаараа аюул тохёолдуулжа байхадань — энэ ушар болбол Советскэ Союзда хамаатай юм, хамаагүй байжа шадахагүй, энэ ушар болбол дэлхэйн бүхы бусад оронуудта хамаатай юм, хамаагүй байжа шадахагүй.

Советскэ правительство Вьетнамда США-гай hүүлшынгээ ябуулгануудаараа тохёолдуулhан оршон байдалые hэргэг хёрхоор харана гээд А. Н. Косыгин онсолон тэмдэглэнэ. Энэ шэнэ оршон байдал хадаа империалис эзэрхэг түримхэй доботолгодо эсэргүү хэжэ байhан тэмсэлдэнь аха дүү социалис гүрэн болохо Вьетнамай Демократическа Республикада хүргэхэ туhаламжын түсэбүүд дотор хараада абтана.

Бухарестдэ Варшавска пактын талаар хани нүхэд болон союзнигууд суг хамтадаа ямар алхамуудые хэхэ тухайгаа хани ёhоной оршон байдалда зүбшэн хэлсэhэн юм. Тиигэжэ Вьетнамда США-гай эзэрхэг түримхэй доботолго хэhэнтэй дашарамдуулан Мэдүүлгэ зохёогдожо, тунхаглагдаhан байгаа. Тэрээн дотор социалис долоон гүрэнүүдэй нэгэн hаналтай хамтын хүсэл зориг, хамтын хараа бодол тодорхойлогдоо. ДРВ-дэ Америкын эзэрхэг түримхэй доботолгодо илалта түгэс харюу үгэхын тула туhаламжа болон дэмжэлгэеэ бүри ехэ болгохо гэгдэhэн байна. Хэрбээ шухала хэрэгтэй буу зэбсэгтэйгээр hайн дуратанда Вьетнам ошохо арга боломжо олгуулха тухай ДРВ-гэй правительствын гуйлтын байгаа гээшэ hаань, эдэ оронууд энэ гуйлтыень дүүргэхээр бэлэн байhан тухайгаа нэгэн дуугаар мэдүүлээ.

Манай дэлхэй дээрэ нэгэшье гүрэн бусадhaa амяарлагдаhан олтирог болон байжа шадахагүй.

Мүнөөнэй үе сагта, эрдэм наукын болон сэрэгэй техникын түргөөр хүгжэжэ байhан үе сагта — энэ хүгжэлтые хэдэн арбаад, мүн олон зуун миллион хүнүүдые хюдахын тула хэрэглэжэ боломоор сагта бидэ бүгэдөөрэн хадаа эб найрамдалда аюул тохёолдуулжа байhан бүхы юумэндэ hэргэг байнгүй байжа шадахагүйбди. Манай үе сагта ямаршье түби газарнуудай арадуудай хуби заяан бэе бэеhээ таhаршагүй юм. Энэ ушарые илангаяа Советскэ Союз Европыншье, мүн Азиншье орон байhан туладаа онсо хурсаар мэдэрнэ.

Дайн сэрэгэй ба эб найрамдалай асуудал болбол Европын түб газар дээрэ тохёолдожо байhан оршон бай-

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

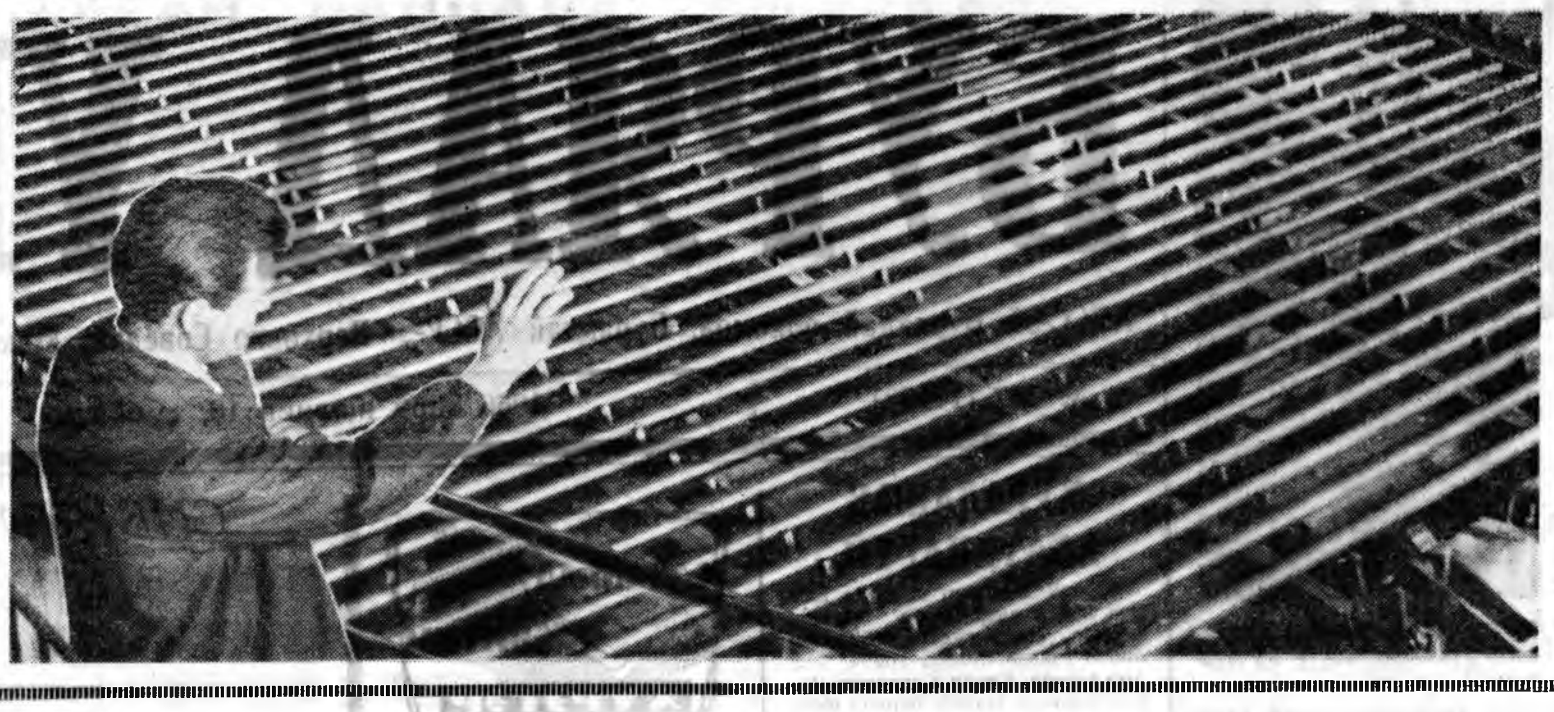

МОСКВА. Московско соргонуудай завод—ниислэл хотын түрүү предприяти. Энэ заводой бүтээн гаргаһан зүйлнүүд арадай ажахын бүхы һалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Предприятиин коллектив хахад жэлэйнгээ программа болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур хэдэн зуугаад мянган метр элдэб янзын соргонуудые бүтээн гаргаа. Зураг дээрэ: соргын цехэй участогуудай нэгэн соо.

ТАСС-ай фотохронико.

МЕЛИОРАЦИ БА КОММУНИСТНУУД

Коммунист—танай шиидхэхэ хэрэг

Худөөгэй коммунистнуудай урда шухала зорилго табигданхай. Мелиораци! Энэ ехэ хүдэлмэриин эхин оронойимнай ниислэлһээ һабагшаар татагдажа гаранхай. Майн Пленум! Ямар аша туһатай шиидхэбэри абтаһаниие нь худөөгэй ажалшан бүхэн ойлгоно. Тэрээндэ коммунистнууд өөһэдынгөө һанал бодолые нэгэдхэжэ байна.

Теэд гүрэн түрынгөө аргагүй удха шанартай хэмжээнүүдые хараалхада, зоной дунда ажал эмхидхэхэ ехэхэн хүсэн байнал. Энэнь коммунистнуудай хүсэн лэ.

...Олон һалбаритай томохон ажахы хүтэлбэрилжэ байһан колхозой түрүүлэгшэ Цырен-Дондок Семенович Семенов коммунистнуудай дунда иигэжэ хөөрэнэ.

— Газар дайда—манай баялиг. Газарһаа баялиг абанабди. Колхозоо үшөөл баян болгохо гэз һаа, сабшалан, таряалангаа һайжаруулаябди.

Газар дайда! Энээн дээрэ мелиораци! Ямар һайн үрэжэлтэй болохо байнаб даа. Цырен-Дондок Семенович иигэжэ хөөрэжэ байхадаа, олон бодолдо абтана. Хүдэлмэриин түсэб зохёогдохо гээшэ юумэнэй эхин. Тэрэниие хэн эмхидхэхэ, бэелүүлхэ байнаб? Коммунистнууд, мэргэжэлтэд. Һүүлэй һүүлдэ хүн зоной бүхы хүсэн өөлэржэ, ехэ зорилго шиидхэгдэхэ юм.

«Знамя Ленина» колхоз мүнөө ямар байнаб, хэрбээ мелиораци үргэнөөр хэгдээ һаа, хайшаа болохоб—энээниие мүнөөдэр артелиин бүхы коммунистнууд анхарна.

Мелиораци тухай хэн юу хөөрэхэ байнаб? Үнинэй коммунист Трофим Спиридонович Ковалёвой хэлэһэн үгые шагнаябди.

— Тэжээл хомортойгоор ниитын мал ажалые хүгжөөхын аргагүй. Нэн түрүүн сабшалангаа һайжаруулха ёһотойбди, хаалта боолтонуудые олоор барижа, газараа уһалха болонобди.

Табан жэлэй туршада бүтээгдэхын тулада Галтайда баригдаха сөөрэм колхоздо аша туһа ехэтэй. Энээн тухай колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Семенов хэлээ. Энэ дурадхалые коммунист Ковалевшье дэмжэнэ. Тэрэнэй бүтэхэдэ, горхоной уһан Калиновка тосхоной дээгүүр хаагдажа, Галтайн адаг хүрэтэр, ороойдоошье уһалагдадаггүй 350 гектар сабшалан ундалуулагдаха байха. Дээдэ-Сутайда сөөрэмэй баригдахада, уһаниинь ханаабаар дамжуулагдажа, Гангын 400—500 гектар сабшалан, кукуруза таригдаха газар уһалагдаха аргатай. Номто-Шэбэрэй адагта хаалта баригдаа һаа, юун болохо байнаб? Ёһотойл нуур тогтохо гэхэдэ алдуу болохогүй. Хожомынь тэндэһээ сабшалан, таряалан уһалагдаха бэшэ, малай бэлшэдэг газарые уһалхада яахаб? Болохо! Элдэб загаһа бии болгоод, колхознигуудай сүлөөтэй сагтаа амарха сэнгэхэдэньшье яанаб.

Олон жэл соо түсэблэгдэһэн мелиоративна хүдэлмэриин нэгэ һалаань—газар уһалалга гээшэмнай тала дайдые хубилгаха, сабшалан болон таряалангай газар үргэдхэхэ, ургаса һайнтай болгохо арга олгоно. Хойшонхи жэлнүүдтэ мянган гектар газар найдамтайгаар уһалагдаха болоо һаа, хэды ехэ тэжээл малда бэлдэгдэхэ байнаб. Нэгэ талаарнь тухайлан гаргаад, сабшалангай гектар бүриһөө адагынь 2—3 центнер үбһэн нэмэжэ абтабал, мянган гектарһаа 200—300 мянган центнер үбһэн абтаха жэшээгэй.

Колхоздо мелиоративна отряд эмхидхэхэ тушаа хэн дурадхал оруулхагүй һэм даа. Коммунистнууд энэ шухала хэрэгые тоонгүй байха аал? Үгы. Тэрэ отрядые хэн хүтэлбэрилхэб гэһэн асуудал шухала ха юм. Бригадын бригадирһаа эхилээд, наһаараа ажал эмхидхэжэ байһан Дамба Цыдыповай нэрые дурдана. Коммунистнуудай дурадхалые зүбшөөхэдөө, мелиоратор Батомунко Цыбиков иигэжэ мэдүүлнэ.

— Партиимнай майн Пленум худөө ажахыда горитой анхарал хандуулаа. Колхоздоо мелиоративна отряд бии болгоо һаамнай ашатай байха һэн. Техникэ байна, инженертэйбди, механизаторнууд байна. Ондоо юун хэрэгтэйб даа...

Мелиоративна отряд эмхидхэхэ тухай асуудалай зүбшэгдэжэ байхада, колхозой түрүүлэгшэшье «һайн дурадхал» оруулагдаа гэнэ. «Знамя Ленина» колхоздо ганцахан гол горхонууд хаагдажа, газар уһалагдаха бэшэ, ондоо ехэхэн хүдэлмэри хэгдэхээр. Ашангада ургаса муутай хэдэн зуугаад гектар сабшалан һайжаруулагдаха байна. Жэл бүри 10 мянган гонно наг шэбхэ гаргагдаха байна. Адагынь мянган гектар сабшалан борнойлогдохо, энээнһээ бага бэшэ бэлшээри һайжаруулагдаха байна. Энэ хүдэлмэри ямар хүсөөр бүтээгдэхэб? Тусгаар отрядай байгаагүй хада захадань гарагдаха болохогдоно гү? Энээниие мелиоративна отрядай хүсэлөөгүйдэ аргагүй. Коммунист Дамба Цыренович Цыдыповтэ даалгаа һаа, хүдэлмэреэ эмхидхэжэ шадаха байха. Отрядта гурбан бульдозер, трактор машинаһаа эхилээд, бусад техникэ мэдэлдэнь үгтэхэ болоно. Сабшалан һайжаруулха хүдэлмэри жэлэй дүрбэн сагта эмхидхэгдэхэ.

Холын хараатайгаар түсэблэгдэжэ, мүнөөнһөө захыень гаргажа абаха хүдэлмэриие бодомжотойгоор шиидхэхэ гээшэ нөн түрүүн коммунистнуудай үүргэ. Тэдэнэй эмхидхэхэ, ударидаха хэрэг. Энээндэ колхознигуудай баатаршалга хэрэгтэй. Үүсхэл эдэбхи гаргаха шухала. Һайнаар ажаллаагүйдэ ямаршье хүдэлмэриин түсэб хиидэ үлгөөтэй байһан шэнги хосорхо ха юм. «Эдэбхитэй ажалайл хүсөөр түйлахабди» гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Цырен-Дондок Семенович дэмы хөөрэнэгүй.

Коммунистнууд Цыбик-Доржо Бадмацыренов, Семен Сластин, Егор Назаров, Тэгшэ Тыхеев гэгшэдшье зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэмнай хүнэй гар ажал, ухаан бодол, эдэбхи хэрэгтэй гэнэ.

Мүнөөмнай хэгдэхээ байһан, хараалагдажа байһан хамаг ехэ хүдэлмэримнай хүн зоной жаргалай түлөө хэгдэнэ. Зоной ажабайдалай түлөө зорюулагдана ха юм. Орон доторнай мелиораци үргэнөөр ябуулагдадаг болоо һаа, ойрын хэдэн жэлдэ ажахынуул ямар ехэ хүгжэлтэдэ гарахаб! Түгнын тала дайдашье танигдахаар бэшэ болохол. Алтан залаата шэниисын долгин улам шангаар эбхэрхэ. Адууһа малай һүрэг олон дээрээ олошоржо, ашаг шэмэнь арьбадхагдаха. Энээнэйл түлөө артелиин коммунистнууд тэмсэнэ.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

Мухар-Шэбэр.

Коммунист тухай хөөрөөн

ЗАЛУУГАЙНЬ ЭДЭБХИ ЗАЛИРШАГҮЙЛ

КЛУБ ДОТОР баяр ёһололой суглаан болоҗо байһан ехэ хүхюу зугаатай үе һэн. Эндэ нютагай үбгэд, хүгшэд, залуу үетэн, үхибүүд бултадаа сугларанхай. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хабаадажа, ами наһаяа хайрлангүй тулалдажа гараһан шэн габьяата сэрэгшэдтэ энэ дайнай илаһаар 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан бүтээгдэһэн юбилейнэ медаль барюулган эндэ болоҗо байба.

—Иван Семёнович Дружинин.— гээд, президиумһээ соносхоно.

Тэрэ хүн шамдуухан трибунын дэргэдэ ерэхэдэнь, аймагай сэрэгэй комиссар тэрээндэ энэ үнэтэ шагнал барюулха зуураа, баруун гарынь бахим барич, халуунаар амаршална. Медаль абагшын уралнууд. үлэ мэдэг таталдаһан шэнги болоод, «Һайн даа, ехэл һайн» гэжэ хэлээд, һөөргөө һууридаа бусана. Зал соо альга ташалган болоһоор лэ байгаа һэн...

Иван Семенович хадаа гушаад гаран онуудай үеын комсомолшуудай нэгэн. 1936 оной март һарада комсомолой гэшүүн болон абтаһан сагһаа хойшо олониитын хэрэгтэ тон шуналтайгаар, эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсоһон хүн. Худөөгэй эрдэм һургуулигүй, үзэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүдые гэгээрүүлхэ хүдэлмэриһөө эхилээд, нютагайнгаа залуушуулые толгойлон ударидаха, һайн дуранай уран һайханай коллектив эмхидхэхэ, хүн зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха гэхэ мэтын тэрэ үеын гол шухала хэмжээ ябуулгануудта бултандань хабаадажа гараһан намтартай.

Жэшээнь, Оймороой олзоборилгын артельдэ хүдэлжэ байхадаа, тэндэ комсомолой эхин организаци байгуулжа, тэрээндээ 36 хүрэтэр залуушуулые оруулһан байгаа. Тэрэ үедэ залуу үетэнэй анхарал татаха, тэдэнэй эдэбхи үүсхэл бадаруулха гээшэ имагтал ударидагшын эмхидхэхы мэргэжэлһээ дулдыдадаг саг байгаа ха юм даа. Оймор тосхон шадар анха түрүүн эмхидхэгдэһэн пионернүүдэй лагериин начальнигааршье хүдэлөө.

Удаань 1939 ондо сэрэгэй уялгата албанда татагдаа. Тиигээд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилхэһээ захалаад, дүүрэтэрнь шахуу баруун фронтнууд дээрэ немец булимтарагшадтай баатарлигаар дайлалдажа ябаа. Юрын шофер сэрэгшэһээ полкын комсорг болотороо дэбжэһэн Иван Семенович Дружинин Варшава, Познань городуудые сүлөөлэлсөөд. Одер рэнэй эрьедэ тулажа ер[illegible] 1945 оной майн 2-то тагнуу[illegible] гараһан аад, талаан буруул[illegible] танкнь хорото муухай мин[illegible] дайрагдажа гэмтэһэн. Тин[illegible] энэ сэрэгшэ эндэ толгой[illegible] ехэөр шархатажа, гурбада[illegible] байлдаагаа орхихо баатай бо[illegible] һэн.

Теэд 1952 он болотор о[illegible] дээрэһээ бодонгүй, табан хү[illegible] операци тэсэжэ гараһан И[illegible] Семенович мүнөө гурбадахи [illegible] лэгэй инвалид гэһэн үнэмшэ[illegible] тэй. Тиигэбэшье залуу [illegible] һанайнь эдэбхи үүсхэл заа[illegible] залираагүй зангаараал. Нэг[illegible] партиин райкомдо ерэ[illegible] «Миин һууха аргамнигүйл. Я[illegible] хын сагта энэ Ойморой библ[illegible] тёкэдэ хүдэлһүүлби»,—гэжэ [illegible] лээ һэн. Яахаб, коммунист[illegible] эрилтэһээ арсажа яажа бо[illegible] тойб. Тэрэ тушаалда 5 жэ[illegible] хүдэлөөд, удаань сельсове[illegible] паспортын стол даажа аба[illegible] ажаллажа байдаг. Оймор[illegible] промкомбинадай коммун[illegible] нууд нүхэр Дружининие 12 [illegible] лэй туршада таһалгаряагүй[illegible] өөрынгөө партийна орган[illegible] циие ударидан хүтэлбэрилхые [illegible] этигэн найдажа байдаг.

Тэрэнэй хажуугаар СССР [illegible] Оборонын министерствын нэ[illegible] һээ тусхайта пенси аба[illegible] Улаан тугай орденһоо эхилэ[illegible] али олон дээдэ шагналда хүр[illegible] һэн анхан шэн габьяата сэрэ[illegible] мүнөө ПВО-гой штатнабэшэ [illegible] спектор, пенсионернүүдэй б[illegible] гэмэй секретарь. Гадна Ой[illegible] рой дунда һургуулиин пио[illegible] болон комсомолшуудай хү[illegible] тэй айлшаниинь ходо боло[illegible] байдаг. «Хүндэтэ пионер» гэ[illegible] алдар нэрэтэй. Ябаһан лэ газ[illegible] таа хүн зонтой, илангаяа залу[illegible] шуултай хөөрэлдэжэ, парти[illegible] засаг түрын ажал ябуулгат[illegible] уласхоорондын, ороной до[illegible] дын байдалтай тэдэниие тан[illegible] суулжа ябадаг эгээл эдэбхи[illegible] агитатор.

Иигэжэ Иван Семенович [illegible] шаад оной үеынхидэ адли үн[illegible] хил залуу наһанайнгаа эдэ[illegible] үүсхэлые, халуун сэдьхэл[illegible] оюун бэлигтэ ухаан бодол[illegible] заашье залируулаагүй. Олон[illegible] тын хэрэгэй түлөө хам ором[illegible] һоор лэ ябадаг коммунист х[illegible] лэ даа.

Энэнь мүнөө үеын залу[illegible] шуулда, комсомолшуудта [illegible] гэр жэшээ болоҗо байдаг. Энэ[illegible] най һайн лэ гээшэ Иван Семен[illegible] вич!

Н. ВАСИЛЬЕВ,
ВЛКСМ-эй Кабанскын райкомой секретарь.

ШЭНЭ ХОТОНУУД МҮНДЭЛНЭ

Сургут... Карта дэлгээхэдэтнай, Сибириин Обь мүрэнэй сэнхир сэгээн һудалай дундашагуур багахан сэг харагдаха. Энэ — Сургут хото гээшэ. Россин олон хотонуудтал адли энэмнай үни холын түүхэтэй хото байха. Хэдэн зуун жэлэй домог түүхэ болон документнүүд дотор Сургут гэжэ һуурин тосхониие хаанай засагай сүлэлгын газар гэжэ хэлсэдэг байһан. 1825 ондо Петербургда буһалгаа хэһэн офицер-декабристнууд, мүн хожомынь революционер-марксистнууд эндэ сүлэгдэһэн юм. XVI зуун жэлэй һүүл багта ородой хаан Борис Годунов зарлиг гаргажа, Москвагай һүмын хонхые иишэ асаруулһан юм гэдэг. Хаан тайжа Дмитриин алуулхада, тэрэ хонхо дэлдэгдэһэн байгаа...

Тюмениин областиин нэгэ багахан районой түб болохо Сургут һууринда оло дахин ябаһан байнаб. Үбэлдөө хүр саһанда хадтаа хүрэтэр даруулшанхай налшагар модон гэрнүүд. Үйлсын дундуур гаргагдаһан сарья харгыгаар шаргада хүллэһэн һаглагар дэлһэ һүүлтэй. Сибириин үүлтэрэй моритой хүнүүдэй ябадагые һананаб. 70 жэлэй урда тээ ехэ түймэрэй болоходо, загаад шьеб галдуулангүй үлэһэн, түймэр сарагшадай 10 метр үндэр хонхын һарабша эгээн үндэр гэр гэжэ тоологдодог байһан. Эндэ XVI зуун жэлэй үеэр харгы гаргажа түбхинэһэн хүнүүдэй үрэ һадаһанай хэһэн бүтээһэн шэнэ зүйл: электростанци, загаһа консервэлдэг комбинат, тоһоной завод болон бусад багахан үйлэдбэриин газарнууд бии. Газаа талаһаань харахада, Сургут хото зуун жэлэй урда тээ ямар һэм, тэрэл зандаа үлэнхэй. Тойроод хэдэн зуугаад километр хүбшэ тайга, бүр намаг.

Иимэ оршон байдалда һахал һамбай ургашаһан 10 геолог ерэжэ, Обь мүрэнэй эрьедэ хуушан амбаар соо байрлаба. Эдэнэр Сургут хотын шэнэ түүхэ нээхэ хубитай хүнүүд юм гэжэ нютагай зон тухайлаагүй. Энэмнай 1958—59 ондо болоһон хэрэг шуу. Тиигээд лэ хүбшэ тайгаар, бүр намаг соогуур тракторай абяан гарадаг, газар нүхэлдэг машинын хүнхинөөн дуулдадаг болобо. Газар дороһоо нефть бурьялан гаража, эртэ урдын Сургут һууриниие богонихон болзор соо хубилгаха хүсэн орьёлбо. Удангүй Сургут хото Баруун Сибириин нефтиин промышленностиин асари томо түб болохо юм.

Саг үеһөө хуушаржа, хирэ тортог болоһон модон гэрнүүдэй хажууда геологуудай, нефть малтан абагшадай хоёр дабхар сагаан шулуун гэрнүүд үндыгөө. Хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэд иишэ олоороо ерэжэ, тоогоороо нютагай зонһоо олон болобо. Нёдондо жэл Сургут тосхониие хото гэжэ нэрлэхэ тогтоол гаргагдаа һэн. Үнэн дээрээ тиимэ хото гэжэрхихооршье бэшэ юумэл даа. Зүгөөр Сургуднай хожомоо ехэхэн хото болохо зэргэтэй. Шэнэ Сургудай түсэб зохёогдонхой. Һаяын жэлнүүдтэ Обь мүрэнэй эрьедэ олон дабхар гэрнүүд захагүй жэрыхэ. Бүр намагтай Сибириин газар тэгшэ слэгэр асфальтаар хушагдаха. Тюменьһээ иишэ шоссе харгы, түмэр зам гаргагдаха, Сургут—мүн лэ мүрэнэй порт болохо юм.

Долоон жэлэй туршада Россин Федераци дотор жара гаран иимэ шэнэ хотонууд мүндэлөө. Заримаанинь урдын деревни, хүдэлмэришэдэй тосхон байһанаа хото болоо, зарим хотонууд хооһон талада урган бодоо.

— Россин 932 хото город дээрэ шэнэ табан жэлэй турша соо жараад шэнэ хото нэмэжэ тогтохо юм,—гэжэ РСФСР-эй Госпланай үйлэдбэриин хүсэ түсэблэн түбхинүүлхэ таһагайхид намда хэлээ һэн. 13 мянган хүнэй ажаһуудаг (тэдэнэй 85 процентнь үйлэдбэриин) газарнуудта, мүн гүрэнэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилдэг һуурин, тосхонуудые хуулита ёһоор город гэжэ тоолохо зэргэтэй юм.

Иимэ гуримаар хараха болоо һаа, Кольско хахад аралай Хибиногорск гэдэг хүдэлмэришэдэй тосхониие заатагүй город гэжэ нэрлэхэ ёһотой болоно. Алдар суута минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаг. Кировэй нэрэмжэтэ комбинадай предприятинуудай олонхинь эндэ байдаг юм. Шэнэ табан жэлэй туршада апатит малтан абалга һурагагүй ехэ болохоор хараалагдана. Хибиногорские хожомоо айхабтараар хүгжэхэ промышленна түб гэжэ мэргэжэлтэд тоолодог. Эндэ СССР-эй Науканиудай академиин Кольско филиалай хэдэн институт нүүжэ ерээ. Эндэ мүнөө хорёод мянган хүн ажаһуудаг. Сургудтай жэшэхэдэ, Хибиногорск яһала хото городой тухэл маягтай болонхой.

Хэдэн жэлэй урда тээ Архангельска областиин хүбшэ тайга, бүр намаг дотор Хойто Онежскэ боксидай уурхай нээгдээ һэн. Эндэ шэнэ табан жэл соо ашагта малтамал промышленна аргаар абтажа эхилхэ. Мүнөө үндын бодоһон Плесецк гэжэ һууринда 30 мянган хүн ажаһууна.

Мүн лэ Архангельска областиин Котлас хотоһоо холо бэшэ үнгэрэгшэ долоон жэлэй туршада орон соохи тон томо целлюлозно-саарһанай комбинат тодхогдоод, Коряжма гэдэг хүдэлмэришэдэй тосхон тогтоһон юм. 1970 он болотор тус комбинат нилээд үргэдхэхэ юм. Тиин удангүй Коряжма тосхоной 20 мянган зон городойхид гэһэн нэрэтэй болохо хубитай.

Шэнэ ашагта малтамалнуудай нээгдэжэ, промышленна аргаар малтагдан абтагдажа байһан газарнуудта шэнэ хотонууд мүндэлнэ. Тюменскэ областиин урда зүгтэхи Нефтеюганск тосхоной нэрэ карта дээрэ үшөө үгы. Теэд энэмнай хото болохол байха даа. Сургут шэнги, мүн энэ тосхон Баруун Сибириин нефть гарган абадаг промышленностиин томохон түб болохо.

Ураалай хадын комбинадай шахтёрнууд болон хүдэлмэришэдэй тосхон—алдарта Качканар, Новосибирскэ областиин өдөө хоолой зүйл гаргадаг, оёдол эрхилдэг хүдэлмэришэдэй тосхон Сузун, модо болбосоруулдаг предприятиин баригдажа байһан Маклаково (Красноярска хизаар), Забайкалиин Оловянный, Шерловэ хада, Первомайский гэдэг шахтёрнуудай тосхонууд, Магаданай областиин алта малтагшадай Билибино тосхон городууд болохо ёһотой. Газаа талаһаань харахада, хүдэлмэришэдэй эдэ тосхонууд мүнөөдөө газаа талаараа илгаатай. Үнинэй тосхонууд мүнөө үеын шэнэ гэрнүүдые бодхоогоо. Харин шэнэ һууринуудта саг зуурын байра олон дайралдадаг. Теэд ерээдүйдэ эдэмнай томохон хото городууд болохо байха. Барилгын түсэбые Москвагай, Ленинградай, Киевэй түсэблэгшэд табина.

Промышленна шэнэ түбүүдые байгуулха гээшэмнай угаа олон хүнүүдые нүүлгэхэ ябадалтай холбоотой. Саашадаа ехээр хүгжэхэ хэбэргүй промышленностьтай районуудай олон хүнүүд шэнэ һууринда нүүжэ ошодог.

Олег МОРСКОВ,
АПН-эй тусхай корр.

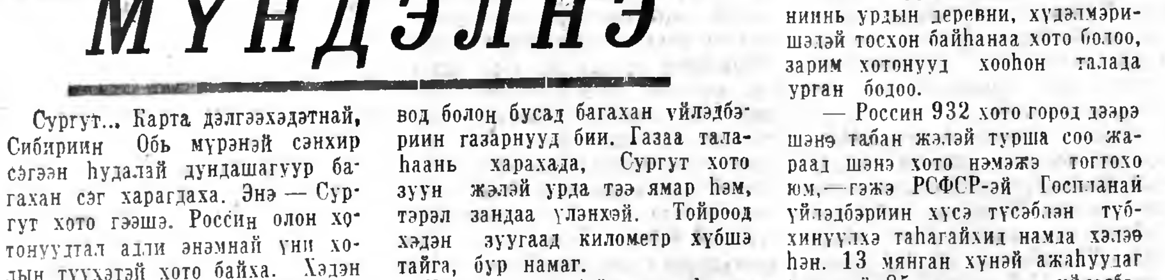

«Ороной омогорхол болоһон городууд дэлхэй дээрэ олон юм. Баатар хото—Волгоград манай олон үндэһэ яһатантай гүрэнэй, мүн бүхы түрүү хүн түрэлтэнэй омогорхол болонхой»,—гэжэ Сталинградай түлөө тулалдаануудта хабаадаһан Советскэ Союзай маршал Василий Иванович Чуйков хэлээ һэн.

Энэ хото һандардаһан, бутардаһанай дундаһаа үнэһэн шандаруу сооһоо үндын мүндэлжэ, гоё һайхан городуудай нэгэн болоо. Үйлсэ гудамжануудынь 23 жэлэй урда тээ һандархай байһан гэжэ этигэхэнь бэрхэ. Зураг дээрэ: В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ проспект.

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис оронуудта

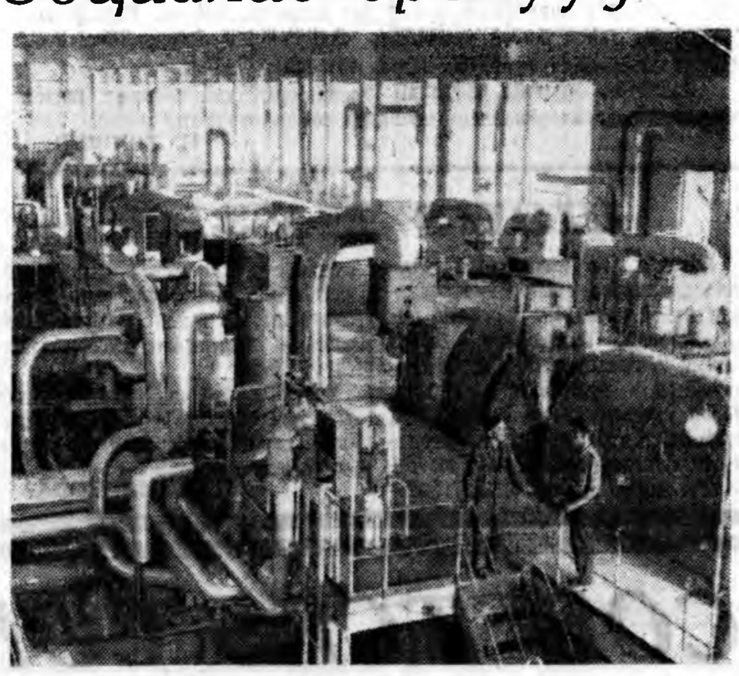

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. МНР-эй электростанцинуудай хүсэн үнгэрэгшэ табан жэл соо 2,9 дахин нэмээ, электрын элшэ хүсэ гаргалгань 2,4 дахин ехэ болоо.

Дархан хотодохи 100 мянган киловатт хүсэтэй, ороной эгээн томо теплоэлектростанци ашаглалгада оронхой. Дархан—Шарын гол, Дархан—Сүхэ-Баатар хотонуудай хоорондо электрын элшэ хүсэ дамжуулха ехэ лининүүд татагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Дарханай ТЭЦ-эй турбинна зал.

АПН-эй фото.

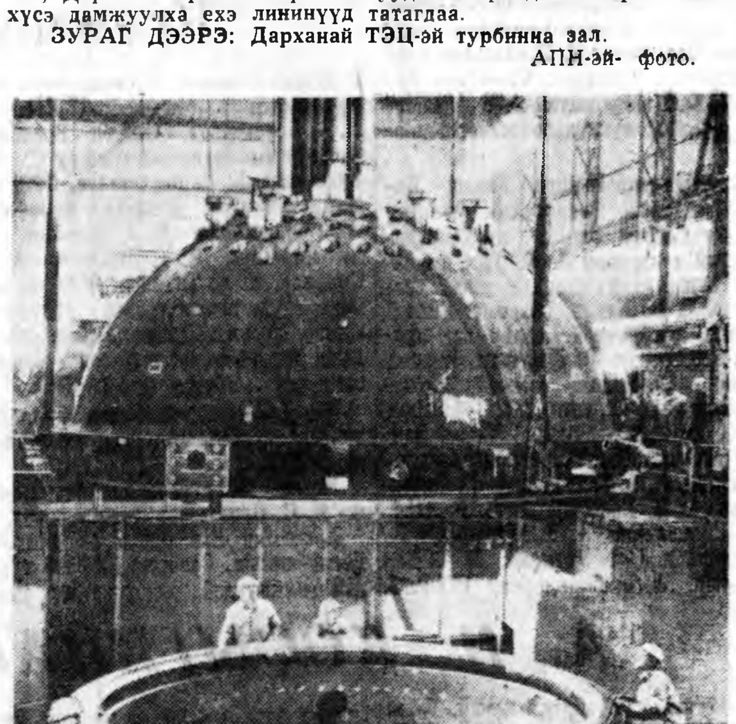

Словакиин Богунец хотодо Советскэ Союзай туһаламжаар баригдажа байһан, 150 мянган киловатт хүсэтэй, Чехословакидахи түрүүшын атомна электростанцида тодхогдохо түхеэрэлгэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводто (Пльзень хотодо) хабсаргагдажа байна. Зураг дээрэ: Пльзеньдэхи машина бүтээлгын заводой цех дотор. ЧТК—ТАСС-ай фото.

Партийна организацинуудта

ҮҮРГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Партийна суглаан — комм[illegible] нистнуудые хүмүүжүүлхэ һ[illegible] ѓуули гэжэ хэлсэдэг. Тэрээн[illegible] үүргые дээшэлүүлхэ, суглаа [illegible] лэдхэхэ, үнгэргэхэ хэрэгтэ ко[illegible] мунистнуудые эдэбхитэйгээр [illegible] баадуулдаг болохо тухай асу[illegible] дал «Октябрьский» совхо[illegible] МТМ-гэй эхин партийна ор[illegible] низациин ээлжээтэ суглаан [illegible] рэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэб[illegible]

Эхин организацида комм[illegible] нистнуудай суглаан һара бүр[illegible] болодог, коллективэй болон па[illegible] тийна организациин ажал х[illegible] дэлмэридэ хабаатай асууда[illegible] нууд зүбшэн хэлсэгдэдэг бол[illegible] гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Коммунис[illegible] нуудай үүргэ харюусалгые д[illegible] шэлүүлхэ тухай, КПСС-эй Ус[illegible] вай эрилтые дүүргэхэ тух[illegible] асуудалнууд һүүлэй үедэ па[illegible] тийна суглаан дээрэ табигдаһа[illegible] байна.

Гэхэтэй хамта зарим асууда[illegible] нууд хүсэд һайнаар бэлдэгдэ[illegible] гүй табигдана, тиимэ[illegible] коммунистнууд. партийнаб[illegible] шэ эдэбхитэд олоороо хабаадуу[illegible] лагданагүй гэжэ суглаан дээ[illegible] онсолон тэмдэглэгдээ. Үшөө [illegible] гэ дутагдал гэбэл, парти[illegible] суглаанай абаһан олохон шии[illegible] хэбэринүүд хүсэд дүүргэгдэ[illegible] гүй, саарһан дээрэ үлэшэнэ.

Партийна суглаанай эмхид[illegible] хы, хүмүүжүүлхы үүргые[illegible] бүри дээшэлүүлхэ тухай шии[illegible] хэбэри абтаба.

Манай корр.

ТОБШОХОНООР...

Саяанай совхоз энэ жэл[illegible] Охор-Шэбэрэй фермэ дээр[illegible] Хэлтэгэй гэжэ нютагта мала[illegible] шэнэ байрануудые барижа ба[illegible] на. Барилгашад тэдэ байрану[illegible] дые август һара соо дүүргэ[illegible] юм.

* * *

«Восточные Саяны» колхо[illegible] 13 таһалгатай правлениин ба[illegible] шан барижа дүүргэбэ. Мүнөө 2[illegible] автомашинын багтаамжатай га[illegible] раж барижа эхилээ. Конторо бо[illegible] лон гаражынь ууралаар дула[illegible] суулагдадаг болохо.

* * *

Хойморой сельпо «Аршаан» курорт дээрэ шэнэ магазин ба[illegible] рижа байнхай. Энэ магазинии[illegible] курортдо амарагшадые шухал[illegible] хэрэгтэй зүйлөөр хангаха юм.

Б. БИРБАЕВ.

Түнхэн.

Советскэ Союзай ба Индиин арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

далһаа ехэнхидээ дулдыдана. Бухарестда социалис оронуудай һаяхан болоһон зүблөөн дээрэ Деклараци нэгэн дуугаар абтаа. Тэрээн дотор, манай һанамжаар, Европодо эб найрамдал болон аюулгүйн байдал бэхижүүлхэ талаар үргэн, бодото программа хараалагданхай. Социалис оронуудай дурадхалнууд хооһон үгөөрөө бэшэ, харин бодото хэрэг дээрэ тиимэ Европые байгуулха гэжэ хүсэдэг бүхы гүрэнүүдэй правительствануудай зүгһөө ойлгогдожо, дэмжэлгэдэ хүртэхэ гэжэ бидэнэр найданабди.

Саашань Ташкентдэ болоһон уулзалгын дүнгүүд тухай тогтохо зуура, А. Н. Косыгин иигэжэ хэлэбэ: Ташкент болбол гүрэнүүдэй хоорондо бодото дээрээ байһан арсалдаануудые шиидхэхэ харгы замуудые тэсэбэритэйгээр бэдэржэ болохо, тиихэ хэрэгтэй гэжэ үшөө дахин баталба. Тэрээнһээ гадна, хүгжэжэ байһан гүрэнүүдтэ социалис оронуудайхиһаа ондоо бүри найдамтай нүхэдүүд байхагүй гэжэ Ташкент тэрэшэлэн харуулба. Премьер-министр Шастри, президент Айюб Хан гэгшэдэй хүсэл оролдолгын ашаар Ташкентдэ болоһон уулзалга Инди Пакистан хоёрой хоорондохи сэрэгэй тулалдаанда эсэс табяа. Ташкентын Деклараци доро гар табиһанай һүүлээр хоёр тала тэрэн дотор найруулагдаһан дүримүүдые дүүргэхэ талаар тодорхой алхамуудые хэжэ, энэ райондохи түгшүүридые гоританхай һулааруулха хэрэгтэ туһалаа. Һүүлэй үедэ Ташкентын Декларацииие дүүргэхэ хэрэгтэ зарим тэды бэрхэшээлнүүд ушарба. Гадаа талаһаа ямаршье хамааралсалтагүйгөөр Инди Пакистан хоёрой харилсаануудые гуримшуулга болбол Индишье, мүн Пакистанайшье арадуудай, аша туһада, Азидахи эб найрамдал бэхижүүлгын аша туһада харюусаха гансал зам юм гэжэ Индиин, Пакистанай гүрэнэй ажал ябуулагшад хүтэлбэри болгохо бээз гээд бидэнэр найдаха хүсэлэнтэйбди.

Азиин, Африкын, Латиин Америкын арадууд социально-экономическа, культурна гээгдэлээ богонихон болзорой туршада усадхаха тэмсэлээр туйлагдаһан национальна бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхэ арга боломжотой байха харгы замуудые бэдэрнэ гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Гэбэшье империализм булиалгаһанаа бусааха гэһэн һэдэлгэһээ арсанагүй. Политическэ баадхалгын аргаар, үсөөн бэшэ ушарта сэрэгээрээ хамааралсажа, тэрэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй саашанхи ябасые, гүнзэгырэлгые зогсоохо, ажабайдалай табижа байһан социальна хубилалтын бэелүүлэгдэхэ ябадалые зогсоохо тэжэ һэдэнэ. «Экономическа туһаламжа» гэдэгынь илангаяа ехээр хэрэглэгдэдэг зэбсэгынь мүн болоно. Тиимэ дээрэһээ экономическа хани харилсаанай зэбсэгүүдые политическэ баадхалгын зэбсэгүүд болгохогүй, ороной шухалын шухала аша туһада харюусадаг, тэрэнэй арадта туһатай хараа шугамые бэелүүлгэдэнь эдэ зэбсэгүүдэй һаад хэхэгүй байханы шухала болоно.

Бэрхэшээлнүүдэй байгаашье һаань, Индиин арад бага бэшэ юумэ туйлаа гээд А. Н. Косыгин саашань хөөрэнэ. Гахэ зуура Инди болбол мүнөө тэрэнэй урда байһан асуудалнуудай ехэ хурсаар табигдажа байһан, тэдэниие шиидхэхын тула бүхы арадай хүсэнүүдые шангадхахые, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй сэсэн мэргэн политика ябуулхые эриһэн сагта—өөрынгөө национальна хүгжэлтын иимэ сагта ороод байна гэжэ совет хүнүүд мэдэнэ. Гэбэшье Индидэ ехээр, аша үрэтэйгөөр ажаллажа һураһан, бэтиг талаантай арад ажаһуудаг гэжэ совет хүнүүд һайнаар мэдэнэ. Энэ жэлэй эхиндэ премьер-министрэй үндэр тушаал даажа абахадаа, Та, госпожа Ганди, арад олониитэдэ түшэглэхын, тэдэнэй аша туһада гүрэнэй политикые бүхыдэнь бэелүүлхын шухала байһаниие онсолон тэмдэглээ һэнтэ. Энэ танай бодомжо хадаа правительствын хүдэлхэ гол шэглэл тухай манай ойлгомжотой зохилдоно.

Индиин национальна экономикые хүгжөөхэ шухала нүхэсэл гэхэдэ, советско-индийскэ экономическа, техническэ хани харилсаан мүн болоно. Совет мэргэжэлтэд Индиин мэргэжэлтэдтэй суг хамта мүнөө Индиин промышленностиин гол һалбаринуудай томо 40 гаран барилгануудые бодхоолгодо хабаадана. Индиин правительствын гуйлтаар бидэнэр Бокародо хүсэ ехэтэй металлургическа шэнэ комбинат барилгада туһаламжа хүргэхэ зүбшөөлөө үгөөбди. Советско-индийскэ экономическа холбоо барисаануудые үргэдхэлгэ хоёр оронуудай арадуудай аша туһада алба хэхэ юм гэжэ бидэнэр этигэнэбди.

Советско-индийскэ хани барисаа саашадань хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ арга боломжонууд бии юм гэжэ мүнөөдэр мэдүүлхэ ехэ эшэ үндэһэн бии гээд А. Н. Косыгин үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Эдэ арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ гээшэ манай оронуудай правительствануудай уялга юм. Госпожа премьер-министр Советскэ Союзда Танай айлшалга энэ талаар шухала алхам болохо гэжэ бидэнэр хүлеэнэбди.

Манай арадуудай хани барисаан—Советскэ Союз Инди хоёрой гүрэн хоорондын хорин жэлэй туршада байгуулагдаһан һайн харилсаанууд мүн. Гадна энэ хани барисаан гүнзэгы түүхын, олон зуун жэлнүүдэй эшэ үндэһэтэй юм. Тиин энэ хани барисаан болбол манай оронуудай арадуудай аша туһада, Азиин, бүхы дэлхэйн социальна хүгжэлтын, эб найрамдалай аша туһада хэтэ мүнхэдөө оршон байха.

Индиин премьер-министр Индира Ганди сугларагшадта хандажа, үни удаан болоһон альга ташалган доро үгэ хэлэбэ.

Индира Гандиин үгэһөө

Танай агуу ехэ ороноо би оло дахин ерэһэн байнаб. Олон юумые, илангаяа 1955 ондо өөрынгөө эсэгэтэй хамта аяншалһан тухайгаа би һанажа ябадагби. Маанадые тиихэдэ угаа хани һайнаар угталга хоёр ороной хоорондохи харилсаае шэнэ удхатай болгоһон байгаа.

Агуу ехэ Октябриин революциин болоhонhoo хойшо шэнэ үгэнүүд—Ленинэй хэлэһэн үгэнүүд дэлхэй дээрэ дуулдажа, шэнэ үзэл бодол түрүүлжэ эхилһэн байха юм. Манайда, Индидэ, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэл ондоошог замаар хэгдэһэн байха юм. Гэбэшье, шэнэ засаг түрэ тогтоохые, хаанта хархис засагай болон дайнай һандархайнууд дээрэ шэнэ социальна ёһо гурим байгуулхые эрмэлзэдэг шэнэ Советскэ правительствын баатарлиг хүсэлэл оролдолго маанадта гүнзэгы нүлөө үзүүлһэн байха юм.

Өөһэдынгөө баримталдаг үзэл сурталһаа арсангүйгөөр, оршон байдалай эрилтэ хэрэглэмжые хараадаа абажа, тактикаяа хубилгадаг танай хүтэлбэрилэгшэдэй холо харадаг, сэсэн мэргэнээр ажал ябуулгаяа эрхилдэг байһаниинь маанадта ехээр һонирхогдодог байгаа. Энэ хадаа бусад оронуудта жэшээ болохо үгөө. Энэнь танай партиин XXIII съезд дээрэ болоһон зүбшэн хэлсэлгэнүүдһээ харагдана. Энэ съездын хойноһоо угаа ехэ һонирхолтойгоор бидэнэр Индидэ ажаглан хаража байгаабди. Юуб гэхэдэ, съезд олон уласуудай зүгһөө үргэнөөр дэмжэгдээ, амгалан байгуулалта хэхэ уряагаар хүдэлмэреэ дүүргээ.

Советскэ долоон жэлэй түсэбые дүүргэхэ талаар бүхы һалбаринуудта томо амжалтанууд туйлагдаһан байна. Замбуулинай нюусануудые шэнжэлэн мэдэхэ талаар танай тотомо амжалтанууд агуу ехэ дэбжэлтынтнай һүлдэ тэмдэгүүдэй нэгэниинь болоно гээшэ. Энэ гайхамшагта туйлалтаартнай дашарамдуулан, Индиин арадай зүгһөө таанадые амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Бэеэ даанхай байдалтай болоһонһоо хойшонхи 19 жэлэй турша соо Индиин арадуудай туйлаһан амжалтанууд тухай Индира Ганди саашань хэлээ. Индидэ хүнэй дунда зэргээр наһа наһалалга хоёр шахуу дахин—27-һоо 50 наһа хүрэтэр дээшэлээ. Жэлдээ олон миллион хүнэй амиие хүсэдөөр шахуу барадаг маляриин үбшэн дууһан шахуу усадхагдаа. 70 миллион хүбүүд, басагад һургуулида ябана.

Ранчи шадарай Бхилаи болон Хатия гэжэ нэрэтэй хоёр бишыхан тосхоной таряашад хэдэн олон зуун жэлэй үедэ өөһэдынгөө элинсэг хулинсагуудай хэдэгтэл адляар арбан жэлэй урда тээ газар элдүүрилдэг байгаа. Мүнөө Бхилаин хүсэн түгэс металлургическа промышленностиин центр, Хатия — машина бүтээлгын ехэ центр болонхой. Энэ хоёр проект бэелүүлгэдэмнай Советскэ Союз маанадта туһалаа.

Гэбэшье бидэнэрэй үмэнэ шиидхэгдээгүй олон асуудал гарадаг гээд Индиин премьер-министр үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Иимэ олон асуудалнуудай тохёолдобошье, Индиин арад согтой, зоригжолтой байһаар, эдэ бэрхэшээлнүүдые бидэнэр удахагүй дабажа шадахабди гэжэ би этигэн найданаб. Хүдөө ажахын хүдэлмэриин нилээд үргэн программа бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Тэрээндэ гурбан миллион шахуу хүн хабаадалсана. Үлэсхэлэндэ дайрагдадаг районуудта газар шанаржуулха мелиорациин олон хүдэлмэри хэгдэнэ, хүдөө ажахын комплекснууд байгуулагданхай. Эдэ бүгэдэ манай хүдөө ажахын үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ байна.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн болон далайса үнэхөөрөөл ехээр нэмээ. 15 жэлэй турша соо промышленна үйлэдбэриин юрэнхы хэмжээн 2,5 дахин нэмэһэн байна. Промышленностиин зарим шэнэ һалбаринууд бүришье түргэнөөр ургаа. Промышленностиин олон гол һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ гүрэнэй сектор шухала үүргэ дүүргээ.

Хариин туһаламжаһаа манай дулыданги байлгые эсэслэн зайсуулха, бэеэ даангяар урган хүгжэхэ, нэгэ үетэнэй наһан соо социалис бүлгэм байгуулха зорилго 15 жэлэй урда тээ манай түсэбүүдые зохёожо эхилхэдээ бидэнэр табиһан байгаабди. Бидэнэр энэ зорилгоё баримталһан зангаараабди, удаадахи арбан жэлэй турша соо, тайлбарилан хэлэбэл, манай табадахи табан жэлэй эсэстэ бэеэ даанхай, дулыданги бэшэ экономико байгуулхабди гэжэ бидэнэр этигэдэг байнабди. Бокародахи металлургическа центр дулдыданги бэшэ байдал тээшэ манай дабшаха гол проект болоно. Энэ центрые барилгада Советскэ Союз Индидэ туһална, тиихэлэ энэшье металлургическа центр индо-совет үрэ ехэтэ харилсаа холбооной туяатама һүлдэ тэмдэг болоно.

Инди амгалан ёһоной хүгжэлтын зорилгонуудые бэелүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулна гээд Индира Ганди мэдүүлээ. Гэбэшье политическэ талаараа эрхэ сүлөөмнай үшөөл хүсэд бэшэ, экономическа талаараа бэеэ даанхай болоогүй сагта политическэ эрхэ сүлөө дутамаг бага байдаг. Экономическа бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ булижа гараагүй сагтаа шэнээр бии болохо байһан нацинуудта — хүгжэжэ эхилһэн оронуудта газаа талаһаа баалалта хэгдэдэг байна, тэдэндэнь эдэ оронууд эсэргүүсэн орохо ёһотой.

Бэеэ даанхай байдалтай болоһон сагһаа хойшо Инди бүлэглэлнүүдтэ хабаадахагүйн, энхэ тайбанаар зэргэ оршон байхын түлөө тэмсэдэг юм. Манай гүрэнэй бүхы политика дүрбэн тулгуурида — социализм, демократи, гүрэнэй граждански шанжэ шанар болон бүлэглэлнүүдтэ хабаадалсахагүй ябадалда түшэглэдэг байна.

Вьетнамдахи гашуудалта ушар манай һанаа сэдьхэлые зобооно. Дайн байлдаа хэжэ юушье туйлаха аргагүй. Дайн хадаа гасалан зоболон болон һандаралнуудай районииие үргэдхэхэһөө гадна, оронуудай хоорондохи харилсаануудые олон удаан жэлэй турша соо муудхааха байна. Мүнөө Вьетнам дариин боошхо шэнги болоод байна. Ээзрхэг түримхэй ябуулгануудые ямараршье үргэдхэлгэ арсалдаа тулалдаае улам ехэ, шанга болгохо, тэрээнһээ уламжалан бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда аюул тохёолдохо байна. Амгалан ёһоной гуримшуулга хэхэһээ ондоо арга байхагүй. Энээниие туйлаха зорилгоор бидэнэр бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха ёһотойбди.

Азиин бүхэли районд гал түймэрэй соробхилон байхада бидэнэр, индиинхид миил хараад һуужа ороойдоошье шадахагүй байнабди. Амгалан тайбан байдал тээшэ замда һаад хаалта хэхэ арга нэгэшье гүрэндэ олгожо болохогүй.

Ябуулга хэхэ өгөөн лэ һайн, магад гансахан лэ таатай зохид арга хадаа ямаршье илгаагүйгөөр бүхы хамаатай талануудые суглуулха, Женевскэ хэлсээндэ хабаадаһан бүхы хамаатай талануудай зүблөө үнгэргэхэ шухала гэжэ дэлхэйн бүхы шахуу оронууд үнэншэн этигэнэ. Тиихэдэ Хойто Вьетнамые бомбодолго дары түргэнөөр болюулагдаха ёһотой. Энэ хадаа зүблөө үнгэргэхэ, сэрэгэй ябуулгануудые түргэнөөр болюулхада, тэрэшэлэн Вьетнамһаа Женевскэ хэлсээнэй ёһоор хариин бүхы сэрэгүүдые, бусад хүдэлмэрилэгшэдые гаргахада гаарамжатай һайн эрхэ байдал бии болохо. Иимэ дурадхалнуудай оруулагдаад байгаа һаань, эдэниие бидэнэр дуратайгаар дэмжэхэбди.

Хубилалтануудай боложо байһан дэлхэйн бусад олонхи районуудайхи шэнги Зүүн-Урда Азида тогтуурилтай түбшэн байдал хангалгада Вьетнамда эб найрамдал тогтоолго бага бэшээр туһалха байгаал даа.

Эртэ урдын эшэгүүритэ муухай үлэгдэлнүүдые эсэслэн зайсуулхын тулада бусад оронуудтай хамта бидэнэр өөһэдһөө дулдыдаха бүхы юумэ хэхэбди. Эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Зимбабвиин, Урда Африкын, Анголын, Мозамбигай, «Португалиин» Гвиней гэдэгэй, Урда Аравиин, Аденэй болон бусад дулдыданги газар нютагуудай арадуудые бидэнэр дэмжэнэбди. Колониальна эзэмдэлгэ доро байһан бусад бүхы оронуудай эрхэ сүлөөтэй болоодүй сагта манай өөһэдымнай эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдалые хүсэд бэшэ гэжэ бидэнэр тоолохобди.

Хитад болон Пакистан манай дүтын хүршэнэр болоно гээд Индира Ганди үргэлжэлүүлэн хэлээ. Бидэнэр тэдэнэртэ һайниие хүсэнэбди, хүршэ һайн харилсаатай байхаһаа ондоо харилсаатай байха эрилтэ хэнэгүйбди. Манай нэрэ хүндые дайрахаар бэшэ, зүб зүйтэй хэлсээ Хитадтай баталхаар бидэнэр хэзээдэшье бэлэн байнабди.

Пакистантай болоһон нёдондоной арсалдаа тулалдаан манай гэмээр һужэрөө бэшэ юм. Ташкентын зүблөө эмхидхэхэдээ тэсөбэри гаргаһанайнь түлөө Советскэ правительствада илангаяа Түрүүлэгшэ Косыгинда бидэнэр баясхалан хүргэнэбди.

Инди Ташкентын Декларацииие бүрин хүсэдөөр баримтална, тэрэнэй шууд сэхээр дүүргэлтэ болгогдохые хүсэнэ. Ташкентдэхи уулзалга Инди Пакистан хоёрой хоорондохи харилсаа һайжаруулха эрьелтын шата болохо гэжэ наһа бараһан премьер-министр Шастри найдадаг байгаа. Ташкентын Деклараци гайхамшагта документ болоно. Юуб гэхэдэ, арсалдаанай гарахада саашадаа хүсэ хэрэглэхэ ябадалһаа арсаһан тухайгаа энэ документ соо тэдэнэр элирхэйлһэн байха юм.

Ташкентын Деклараци хадаа энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгын манифест болоно. Гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаануудые амгалан ёһоор гуримшуулха гол ёһонууд энэ Деклараци соо найруулагданхай. Бидэнэр Пакистанда хани ёһоор гараа һарбайнабди. Тэрэ маргангүйгөөр угтажа, гарыень бариха гэжэ найданабди. Манай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын, тэдэниие зүб зүйтэйгөөр, хүндэтэйгөөр шиидхэхын тулада Пакистанай ямаршье тушаал зэргэтэй түлөөлэгшэдтэй уулзахаар бидэнэр бэлэн байнабди.

Маанадай, бүхы хүн түрэлтэнэй һанаае ехээр зобоодог үшөө нэгэ асуудал бии. Энэ хадаа буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха асуудал болоно. Ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй гээшэ имагтал энээгээр хизаарлагдаха ёһогүй гэжэ бидэнэр тоолонобди. Энэ хэмжээн хадаа ядерна зэбсэг хуряалгые хүнгэдхэжэ үгэхэ забһарай шата боложо үгэхэ ёһотой. Ядерна зэбсэгэй асуудалда буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряалга түгэлдэр харюу боложо үгэхэ байна. Бүхы дэлхэйдэ хамаатай энэ асуудалые хойшолуулангүй хаража үзэхэ шухала.

Эдэ болон бусад асуудалнуудаар Түрүүлэгшэ Косыгинтай, тэрэнэй ханинартай манай хэһэн хэлсээн шууд сэхэ, хани ёһоной, үрэ ехэтэй байгаа гээд Индира Ганди хэлээ. Энэ аяншалга намда ехэ баялиг дүй дүршэл олгоо. Юуб гэхэдэ, танай хүтэлбэрилэгшэд бүгэдые ойлгодогоо, гүрэн түрын талаар сэсэн мэргэн бодолтой байдагаа харуулаа, тэрэшэлэн хани барисаатай байхые, амгалан тайбанаар ажаһуухые агуу ехэ совет арадай эрмэлзэдэг байһыень би харааб.

А. Н. Косыгинай, Индира Гандиин үгэнүүд нэрьемэ, үни удаан болоһон альга ташалгаар угтагдана.

Митинг дүүрэнэ. Митингдэ хабаадагшад хүл дээрээ бодожо, хани барисаатай гүрэнэй правительствын толгойлогшые халуунаар амаршална. Мүн тэрэнээр дамжуулан Индиин агуу ехэ ажалша арадые амаршална, бэеэ даанхай Индиие байгуулгада саашанхи амжалтануудые хүсэнэ, тэрээндэ амгалан байдал, зол жаргал үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ. Зал соо советско-индийскэ эбдэршэгүй хани барисаанай хүндэлэлдэ, хоёр гүрэнүүдэй арадуудай хүндэлэлдэ, Индира Гандиин, совет хүтэлбэрилэгшэдэй хүндэлэлдэ юрөөл соностоно.

(ТАСС).

ГҮРЭНЭЙ ПЕНСИ ТУХАЙ ХУУЛИИН ҮНДЭҺӨӨР

Гүрэнэй пенси тухай хуулиие СССР-эй Верховно Совэдэй сессиин баталһаар арбан жэлэй ой июлиин 14-дэ гүйсөө. Энээнтэй дашарамдуулан, ТАСС-ай корреспондент РСФСР-эй социальна тэдхэлгын министр **Лидия Павловна Лыковада** хандажа, хэдэн асуудалда харюусахыень гуйһан байна.

Асуудал: Гүрэнэй пенси тухай хуули совет хүнүүдтэ ямар удхатай шанартайб?

Харюу: гүрэнэй пенси тухай хуули совет хүнүүдые пенсеэр хангалгын хэрэг улам һайжаруулха шэнэ шата болоно. Ороной экономикын амжалта түгэсөөр хүгжэһэн дээрэһээ иимэ хуули гаргаха аргатай болообди. Энэмнай үндэр наһатай бологшод, ажалай хүсэ абахаяа болиһон гражданинууд тушаа анхарал оролдолго гаргалгын гэршэ жэшээ болоно.

Советскэ Союз доторхи хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэнһөө, колхознигуудай хубиин олзоһоо дарангүй, гүрэнэй, ниитын мүнгэ зөөреэр пенси үгтэдэг байна. 1955 ондо, гүрэнэй пенси тухай шэнэ хуулиин гарахаһаа урда тээ, социальна мүнхэлэлгэ, тэдхэлгэдэ 4,7 миллиард түхэриг гаргашалагдаһан аад, мүнөө жэл эдэл зорилгонуудта 14,6 миллиард түхэриг гаргахаар хараалагданхай. Энэмнай ямар ушар удхатайб гэхэдэ, социальна мүнхэлэлгэ ба тэдхэлгэдэ гүрэнэй зорюулдаг гаргаша 10 жэл соо гурба дахинһаа ехээр нэмэһэн болоно. 1966 ондо 11 миллиард шахуу түхэриг пенсидэ гэжэ табигданхай.

Гүрэнэй пенси тухай хуулиин бэелүүлэгдэжэ эхилһэнһээ хойшо манай ороной ажалшадай байдал улам һайжараа. Үндэр наһатанай пенсиин дундуур хэмжээн хоёр дахинһаа ехээр нэмээ, тэрэшэлэн инвалидуудта, тэжээхэ тэдхэхэ хүнгүй бологшодто үгтэдэг пенсиин хэмжээн мүн лэ дээшэлүүлэгдээ.

Гүрэнэй пенси тухай хуули ажалшадай пенси абаха эрхые үргэдхэхэһөө гадна, үтэлэгшэдэй хэһэн ажалай шэнжэһээ, эрхэ байдалһаа дулдыдуулан, наһанай, стажай илгаае бүри зүбөөр хараада абадаг болгоо. пенсиин бии байһан хизаарлалтануудые болюулаа. Хүдэлмэриин хүсэд стажтай болоогүйшье хүндэ пенси үгэхэ, тэрэшэлэн үндэр наһатад, инвалидууд ба тэжээхэ хүнөө алдагшадай пенси нэмээхэ гуримууд анха түрүүшынхеэ хараалагдаба.

Энэ хууляар тодорхойлон тогтоогдоһон шэнэ гуримуудай үндэһөөр гансахан Россиин Федераци дотор пенси абадаг хүнүүдэй тоо 10 жэлэй туршада 5 миллион хүнөөр нэмээ.

Асуудал: гүрэнэй пенси тухай хуулиин гараһанһаа хойшо үнгэрһэн һүүлэй арбан жэл соо пенсиин талаар ямар хубилалтанууд болооб?

Харюу: тэдэнэй зариман тухай хэлэбэл, иимэ байна: Ажалтай холбоотойгоор (пневмокониозоор) үбшэлжэ инвалид болоһон хүдэлмэришэд, алба хаагшадта ехэ пенси үгтэдэг болоо. Сэрэгэй алба хаагшадай дундаһаа хоёрдохи группын инвалидууд болоһон, ажал хэдэггүй хүнүүдэй пенсиин хэмжээн 1960 онһоо хойшо нэмэһэн байна. Үндэр наһатай боложо пенсидэ гараһан аад, мүнөө ажаллажа байдаг хүнүүдтэ пенси үгэлгын талааршье зарим тэды хубилалтанууд хэгдээ. Жэшээлхэдэ, совхозууд болон колхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта ажалладаг пенсионернүүдтэ тэдэнэй абадаг салингһаа дулдыдангүй, үндэр наһатадта бүхэли пенси түлэнэбди.

Һүүлэй хоёр жэлэй турша соо пенсеэр хангалгын талаар илангаяа ехэ хубилалтанууд болоо.

СССР-эй Верховно Совэдэй Президиум «I, II группын инвалидуудай, тэжээхэ хүнөө алдаһан бүлэнэрэй абадаг пенсиин доодо захын хэмжээе нэмээхэ тухай» Указ 1964 оной декабриин 31-дэ гаргаа һэн. Тэрэ Указай ёһоор, дайнай инвалидуудта түлэгдэдэг пенсиин доодо захын хэмжээн 1965 оной майн 1-һээ хойшо нэмээгдээ.

Колхозуудай гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэ үгэдэг болохо тухай 1964 оной июлиин 15-най хуули манай орон дотор 1965 оной январиин 1-һээ хүсэндөө ороһон. Энэмнай социальна шухала хэмжээ ябуулга болоно. Үтэлһэн, инвалид болоһон колхознигуудые, тэжээхэ хүнөө алдаһан бүлэнэрые пенсеэр хангаха гурим тус хуулиин үндэһөөр тогтоогдоо.

Эдэ хубилалтанууд совет гражданинуудай пенси абаха эрхэ улам үргэдхөө. Мүнөө Россиин Федераци дотор 18 миллион, бүхы Советскэ Союз соо 32 миллион пенсионернүүд бии.

Асуудал: Шэнэ табан жэлэй турша соо пенсеэр хангалгые улам һайжаруулхын тула юун хэгдэхэб?

Харюу: Манай общественэ хүгжөөхэ программын ёһоор бүхы хүн зоной, тэрэ тоодо пенсионернүүдэй ажабайдалай хэм хэмжээе улам дээшэлүүлхээр хараалагдана. Ниитын хэрэглэлэй фондһоо хүн зондо үгтэдэг мүнгэн туһаламжын, хүнгэлэлтэнүүдэй хэмжээе 40 гаран процентээр ехэ болгохо гэжэ СССР-эй арадай ажахые 1966—1970 онуудта хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тухай КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүд дотор хараалагданхай. Ниитын хэрэглэлэй фонд үргэдхэгдэхэдөө, социальна олон янзын тэдхэмжэ улам һайжаруулха арга олгохо. Жэшээлхэдэ, үндэр наһатай боложо пенсидэ гараһан хүдэлмэришэд, алба хаагшад ба колхознигуудай 30 гаран процентынь пенсиин доодо хэмжээн ерэхэ табан жэл соо нэмээгдэхэ. Онсо эршэтэйгээр ажалладаг эмэгтэй хүдэлмэришэдэй зарим категоридо юрын гуримһаа табан жэлээр урид, тайлбарилан хэлэбэл, 55-тайһаань бэшэ, харин 50 наһатайһаань пенси үгтэхэ.

Мүнөө колхозуудай гэшүүд хүдэлмэришэдһөө, алба хаагшадһаа табан жэлээр хожом үндэр наһатай болоһоной пенсидэ гараха эрхэтэй. XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһанай ёһоор, колхознигуудай пенси абаха наһан хүдэлмэришэд, алба хаагшадай пенси абадаг наһанай хэмжээнтэй адлидхахаар хараалагдана. Тиимэһээ эрэшүүл 60-тайһаа, эхэнэрнүүд 55-тайһаа пенсидэ гарадаг болохонь.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэхэдэ, хэдэн миллион совет гражданинууд социальна бүри ехэ тэдхэмжэдэ хүртэхэ болоно.

Хүниие хүнэй мүлжэдэг ябадалай, ажалгүйдэлгын ба үглөөдэр тухайдаа ажалшадай һанаата болодог ушарай эсэслэн усадхагдаһан манай СССР орон дотор хүн бүхэн ута наһа наһалха, удаан жаргал эдлэхэ аргатай, эрхэтэй гэжэ түгэсхэл дотороо хэлэхэ байнаб.

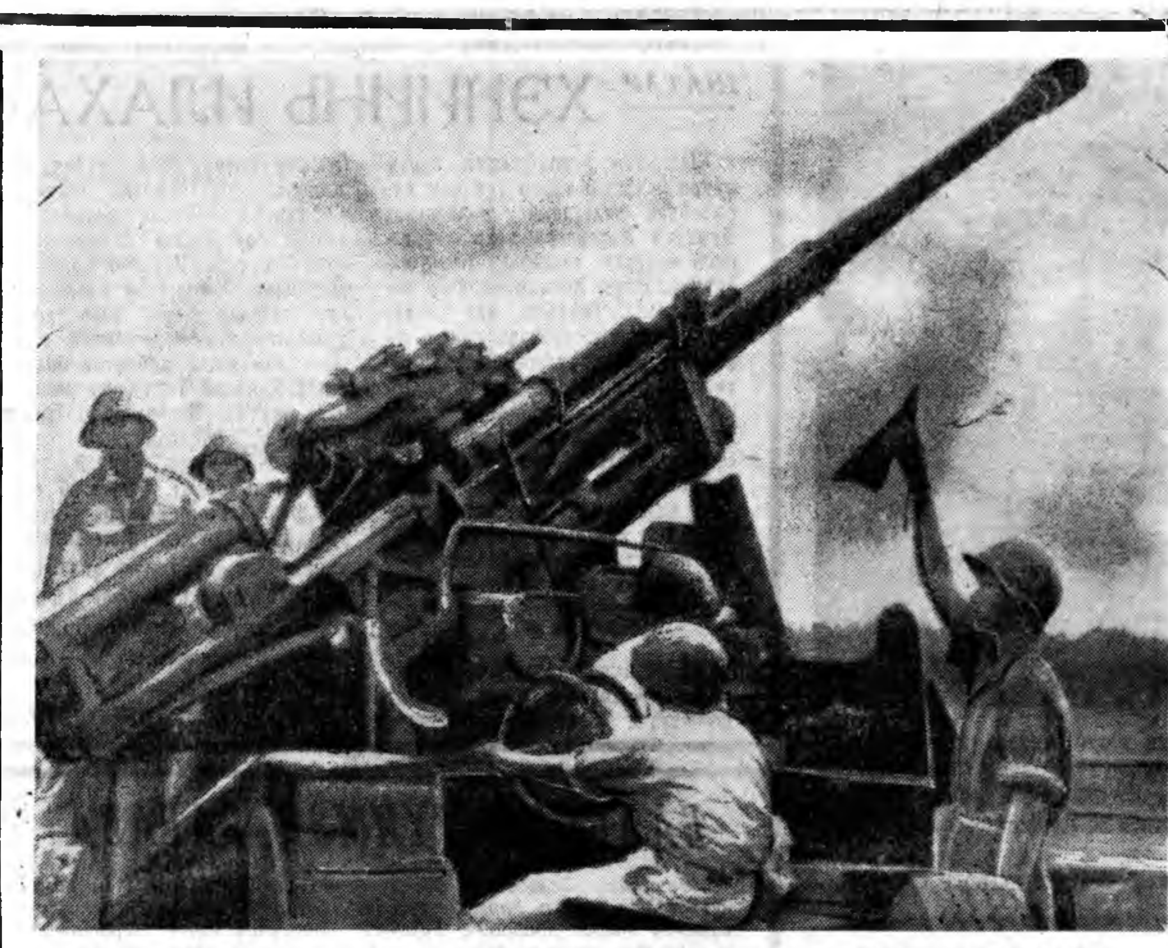

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Ханойн оршон тойрондо, Хайфоной портдо добтолһон американска авиацийн зэрлиг добтолтые саралсаһан эрэлхэг зоригто вьетнам зенитчигүүдэй ехэ буугай расчёдуудай нэгэн.

ВИА—ТАСС-ай радиофото.

Гвинейн түрүүшын дээдэ һургуули

КОНАКРИ. (ТАСС). Совет-Гвинейн үрэтэ харилсаа холбооной ашаар баригдаһан, Конакридахи политическэ институтта (Гвинейн эгээн ехэ дээдэ һургуули) ээлжээтэ, тоогоороо дүрбэдэхи һуралсалай жэл дүүрэбэ.

Үнгэрэгшэ жэл тус институт табан факультедтэй: физико-математикын, горно-геологиин, инженерно-барилгын, агрономиин, философиин факультедүүдтэй байһан. Тэрээнһээ гадна, албан захиргаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дээдэ һургуули энэ институдтай ниилээ. Ерэхэ жэл үшөө хоёр—хими-биологиин, электротехническэ факультедүүд нээгдэхэ.

К. Попович—Югославиин Вице-президент

БЕЛГРАД. (ТАСС). Союзна скупщинын табан вечейн хамтын заседани июлиин 14-дэ боложо, Союзна скупщинын депутат Коча Поповичые Югославиин Социалис Федеративна Республикын вице-президентээр һунгаа гэжэ ТАНЮГ агентство мэдээсэбэ.

Совет делегаци Сиридэ

ДАМАСК. (ТАСС). Азиин. Африкын оронуудтай һаналаа нэгэдэлтын Советскэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. Г. Гафуров түрүүтэй делегаци албанай хэрэгээр Сири ошоод байна. Сириин премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр Ибрагим Махос тус делегацитай уулзаба. Хоёр ороной ниитын эмхинүүдэй хоорондын харилсаа холбооe бэхижүүлхэ ба үргэдхэхэ, тэрэшэлэн Африка Азиин һаналаа нэгэдэлтые батадхаха асуудалнууд хани халуун хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ.

ДРВ-гэй МИД-эй мэдүүлгэ

ХАНОЙ, июлиин 14. (ТАСС). ДРВ-гэй территориие американска авиациин бүдүүлигээр бомбодожо байһантай дашарамдуулан, Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мүнөөдэр тусхай мэдүүлгэ тунхаглаа. Оройдоо хоёр неделиин турша соо (июниин 29-һөө хойшо) американска самолёдууд Ханой, Хайфон, Винь, Намдинь, Тхайнгуен, Донгхой, Хатинь, Тхань-Хоа, Тхайбинь, Бакзианг, Йенбай, Фудхо хотонуудые, Хоа, Дошон гэжэ тосхонуудые бомбодоһон байна. Экономическа олохон үйлэдбэринүүд: Тхай-Биньдэхи круна татадаг тээрмэ, модо хюрөөдэдэг завод, Тханьхоадахи уһа бүлэдэг башни, Тхай-Нгуендэхи электростанци, бусад хэдэн провинцинуудтахи магазинууд, барилганууд болон госхозуудые, мүрэнүүд дээрэ, далайн эрьеэр тамаржа ябаһан загаһашадай онгосонуудые бомбодоһон, буудаһан байха юм. Американска лётчигууд уһа мүрэнүүдые халяаха, ургаса һүйдхэхэ зорилгоор уһалууриин барилгануудые: Тхакбагай хаалта, Чали Кау мүрэнүүдэй даамбануудые хэдэ дахин бомбодоо. Американска авиаци июлиин 7-до Хайфон хотын хүн зоноор олон районуудые, үйлэдбэринүүдые бомбодожо, һүйдхэл һандарал ушаруулаа. Тиин рейдэдэ ябаһан, портын причалда тогтоод байһан гадаадын онгосонуудта аюул тохёолдуулба. Тэрээнһээ гадна, үсэгэлдэр һүни американска самолёдууд хилэ дээрэһээ Ханой хото ерэхэеэ ябаһан уласхоорондын пассажирска поездые зэрлиг бүдүүлигээр буудаба.

«США-гай засаг баригша бүлэгүүд гэмтэ муухай аашануудаа зүбтүүлхые һэдэн, иигэжэ мэдүүлнэ: бидэнэр дай һужэрөөлгын замда ороогүйбди, энэмнай «түлишэтэй складуудта», «зарим тэды үйлэдбэринүүдтэ» алдадгүй добтолһон ябуулга болоно гэдэг. Теэд, энэ ябуулгын ямар зорилготой байһаниинь элитэ. Америкын Холбоото Штадууд хүн зоноор олон районуудта, коммунально-ажаһуудалай үйлэдбэринүүдтэ зорюута добтолно» гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Вьетнам арадта бүри ехэ дэмжэлгэ үзүүлхэ, туһа хүргэхыень. Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын дүрбэн пункттай, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын табан пункттай мэдээжэ дурадхалнуудые мэдэрхэ эрилтэ США-гай правительствын урда табихыень дэлхэйн социалис, эб найрамдалта оронуудай правительстванууд болон арадуудые уряална.

Ээзрхэг түримхэй дайгаа һужэрөөһэнэй түлөө бүхы хойшолонгүүдай харюусалгые США сүм дааха ёһотой гэжэ мэдүүлгэ дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Олоороо бодхуултана

ХАНОЙ. (ТАСС). Энэ жэлэй зургаа һара соо Урда Вьетнамай дахуул армиһаа 50 мянга шахуу хүн бодхуултаа гэжэ ВИА агентство июлиин 14-дэ мэдээсэбэ.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- **Эгээл үндэр наһатаи хүн.**
- Уянгата мүрнүүд.
- Шатарай һонин.
- **Һонирхомоор лэ гээшэ.**
- Энеэдэ хүргэмөөр.

КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ЗУРАГУУДҺАА

АЛЕНУШКА. П. ЯХНОВЕЦКИИН фото.

УТА НАҺАНАЙ УДААН ЖАРГАЛ

СССР дотор эгээн үндэр наһатай ШИРАЛИ МИСЛИМОВЭЙ-ДЭ айлшалан ошожо ерэһэн, «Таджикистанай комсомол» газетын хүдэлмэрилэгшэ А. Шульманасай бэшэһэн репортаж Хэблэлэй һонин гэжэ агентство уншагшадайнгаа һонирхолдо дурадхана.

Газар дэлхэй дээрэ Лермонтовэй үшөө мүндэлөөгүй, Пушкинай ойрйдоо зургаа наһа хүрөөд ябаха сагта түрэһэн Ширали Мислимов мүнөө амиды мэндэ байһаар. 161 наһатай юм.

Барзаву гэжэ тосхон үндэр хада газарта оршодог. Ширали Мислимов ууҗам салуу, хоёр дабхар гэртэй. Дээдэ дабхартань сайлалгын верандатай, доодо дабхартань хүдөөгэй бишыхан магазин нээгдэнхэй. Энэ айлайда айлшад юрэдөө таһардаггүй. Хэн 160 наһа наһалха дурагүй байха гээшэб? Тиимэһээ хүн зон эды шэнээн ута наһатай болохо ямар арга бии юм гээд һонирхоно ха юм.

— Ширали-баабай, танда айлшад ерээ,—гэбэ.

Хүдэр бэетэй, үрөөһэн нюдэтэй, бамбагар ехэ һахалтай үбгэн богоһо алхан орожо ерэбэ. Тэрэ хүн үһэтэй нэхы малгай, энгэртээ туласа шагталһан хара бүд дэгэл, зөөлэн улатай гутал үмдэнхэй. Урдань тэндэхи нютагай баян таряашад тиимээр хубсалдаг һэн.

Ширали-баабай гараа һарбайн, айлшадые мэндэшэлнэ. Тиихэдээ иигэжэ хэлэбэ:

— Намайе дан ехээр үгэлжэ, зүдэрһэн хүн гэжэ бү һанаарайгты. Би яһала хүнгэн сарюун ябанаб. Тиимэ хадаа айлшадые хүндэтэ ёһоор угтаха байхаб.

— Тиигээд Шираалиин һамган сай, конфетэ асарба. Өөрөө 87 хүрэнхэй.

Хэдэн олон бэшэг, телеграммануудые иражэ харабабди. Ширали Лермонтовтэй нэгэ үе сагта байһан тулалаа тэрэниие һайса мэдэхэ байгаа ёһотой гээд нэгэ һурагша басаган сохом этигэнэ. Тиимэһээ агууехэ поэдтэй ямар харилсаатай байһан тухайдаа хөөрэжэ үгэхыень гуйна. Чехословакиһаа ерэһэн врач Мислимовэй фото-зураг абаха һанаатай. Украинын эмшэд үбгэнэй бэеын энхэ элүүр тухай һонирхон асууна. Нилээд олон хүн хайшан гээд зуу наһа наһалха тухай бэшыт гэжэ гуйдаг байна.

Бэшэгүүдэй хабтаһан соонь Хо Ши Минэй үнгэтэ фото-зураг бии. Тэрээн дээрэ президент өөрөө гараа табинхай. Хо Ши Мин үшөө 17 метр торголиг бүд эльгээһэн юм. Ширали тэрэ бүдөөр юушье оюулдаггүй гэнэ. Хани нүхэрэйнгөө Вьетнамһаа эльгээһэн һайхан торго Мислимов айлшадтаа харуулдаг.

Энэ үбгэн Ленкораньһаа саашаа гаража ошоогүй байбашье, түби дэлхэйн зүг бүриһөө бэшэгүүдые абажа, өөрөөшье бэшэжэ байдэг. Бүри залуу ябахадаа абатаяа хамта Персиин түрэн ошоод ерэһэн юм ха. Тэрэ гэһэнһээ хойшо түрэһэн нютагһаа холо ошоогүй. Уряалай ходо ерэжэл байдагшье һаань, Ширали хаанашье ошодоггүй шалтагтай. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, үбгэжөөл автомобильда һуужа ябаха дурагүй: бензинэй үнэрһөө ойгоо гутадаг байна. Иди ерыт гэһэн уряал абаад байхадаа, хэрбээ утын харгыдэ тэсэхээр хүлэг мори эльгээбэлтнай ошохоб гэжэ Ширали харюусаһан юм гэхэ.

Ширали үбгэнэй ойн ухааниинь һонор һайн. Зуун жэлэй саада тээ болоһон юумэ мартаагүй. 1828 онние һайн һанана. Тэрэ жэл нэгэ залуу хүн эмээл морёор Барзаву нютагтань хүрэжэ ерээ һэн ха. Улад зоной сугларaад байхада, манай Азербайджан Росситай нэгэдэбэ, энээнһээ хойшо биданэр ширванахай бэшэ, харин Александр хаанай мэдэлдэ ороо гээшэбди гэжэ хэлэһэн гэдэг.

Мислимов хэдэн олон хаашуулые үзэжэ гараа. Дурбэ-таба болоо хаш. «Александр, Николай, хоёрдохи Александр...» гэжэ байгаад хургаа даран тоолоно.

— Хаашуул бултадаа адли байгаа юм,—гээд Ширали нэмээн хэлэнэ.—Ажалша хүндэ хэзээдэшье хэсүү бэрхэ байдаг һэн. Хэды олон хаашуулай һэлгэбэшье һаань, Барзавудай байдал юрэдөө хубилдаггүй байгаа.

Байн байгараа тэр соонь хүн зон олоороо сугларба. Эдэшни Шираалиин түрэл садан ха юм. Тэрэнэй аша—далан таба наһатай Мирза Гусейн ехэ наһатай болоһон хоёр басагатай. Тиигэһээр байтар Шираалиин дүү Гаджимирза Вели Мислимов орожо ерэбэ. Энэмнай ехэ солбон хүнгэн үбгэжөөл. Тиимэшье байхань гайхалгүй. Өөрынгөө ахаһаа 59 дүү, мини 102 наһатай юм.

Ширали нюдөө аняад, өөһэдынгөө түрэл гаралнуудые ехэл удаан саг соо баранние тоолобо. Энэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ юм. Тиимэһээ түрэлэйнь хүнүүд тэрээндэ туһална. Ширали 13 хүбүүтэй, 10 басагатай. Мислимовэй тон дүтын түрэл саданиинь бүхыдөө 200 шахуу хүн болоно.

— Та яагаад иимэ ута наһа наһалбат? — гэһэн гол асуудал Мислимовтэ табигдаа.

Барзаву нютагтахи хүнүүдэй ута наһатай байдагай эхин булагынь—хүнэй бэедэ туһатай арюун сэбэр агаар, тунгалаг һайхан уһан болоно гэжэ Ширали-баабай тоолодог. Мислимов өөрөө хара багаһаа хойшо мүнөө болотор хүдэлмэри хэһээр. Душэн жэлэй саада тээ Ширали колхоздоо хонишон байһан юм. Тиихэдэ хонидой нооһо хайшалалсадаг һэн. Мүнөө пенсидэ гараад байһан мүртөө колхозой харуулшан боложо оробо. Элжэгэ унаад ябадаг. Баһа Лерик гэжэ газарта ябагаар ошоод ерэдэг зантай. Тэрэнь амар бэшэ, 10 километр хада хабсагай дабажа гараха юм.

Барзавуда һуурижалтай эрэшүүл 30 наһа хүрэтэрөө үбдөөгүй һаа, заабол 100 наһа наһалха байха гэжэ Ширали-баабай хэлэнэ. Архи, тамхинһаал хахасаха хэрэгтэй. Энэ үбгэнэй хэлэһэн үгые тэндэхи зон хүндэлдэг хэбэртэй. Барзавуда нютагжаһан 500 хүнэй ойрйдоо 3-нь тамхи татадаг.

Ширали аяг зангаар һайн. Ондоо хүндэ сухалдаа, атаархаа, хоро үһөө һанаа гэжэ юрэдөө байгаагүй юм. Залуудаа мориндо бэрхэ байһан. Теэд мүнөөшье мори унаад ябаха ехэ дуратай. Уян бушуу, урилдаа наада һонирходог.

Ширали-баабай үглөөнэй 5 часта бодожо сайлаад, 8 часта дахин амархаяа хэбтэдэг. Үдэрэй 13 часта үдын хоол эдидэг. Үдэшын 10 часта нойр баридаг.

Мислимов радио, хүгжэм шагнаха дуратай. Заримдаа гушанарынь гэрээндэ Азербайджанай классигуудай шүлэг бадаг, богонихон рассказ уншажа үгэдэг юм. Үбгэжөөл зохёолой гол удхыень сээжэдээ халуужа абадаг.

Ширали-баабай үглөө бүри хурьгэнэйнгөө бодохые хүлеэн ядажа байдаг. Тэрэнь газетэ уншажа үгэдэг юм. Үбгэн Мислимов гадаадын политика ехээр һонирхоно. Вьетнамда дайнай боложо байһан тухай дуулахадаа ехээр дураа тутаа һэн. Мүн тэрэ үдэртөө Вьетнамдахи түримхэйлгэ болюулха эрилтэ табижа, Америкын президентдэ бэшэг эльгээһэн байха.

Үбгэн баабайн инаг гуша болохо Ханверда гэжэ хүбүүе асархадань, үбдэг дээрээ һуулгаад конфетэ үгэбэ.

Нэгэтэ энэ хүбүүе Ленкорань абаашахадань, ошомсоороо үбдэһэн юм гэжэ үбгэн эсэгэнь хөөрэнэ. Тиигээд хүбүүмни Барзаву бусажа ерэхэлээрээ эдэгэһэн юм гэнэ.

Бүри һаяшаг Ширали-баабай түрэһэн нютагһаа анха түрүүшынхеэ гаража, хадаһаа буугаад, Азербайджанай ниислэл хото ошоһон юм ха. Тиихэдээ Ленкорань хүрэтэр 60 километртэ морёор ябаад, һүүлээрнь поездо һуужа Баку хүрэбэ.

Тэрэнэй аянда мордоһон шалтагаан хадаа, өөрынь душэ хүбүүн Азербайджанда багшанарай институтда ороха болоһон байгаа. Үбгэн баабай өөрөө экзамен дээрэ байлсаа. Город соогуур ябаха болоходоо машинаһаа үг таһа арсаад, ходо ябагаар ябаба. Тэрэниие врачнууд ехээр һонирхоһон байгаа. Эрхим гэгшын эрдэмтэд мэргэжэлтэд үбгэнэй бэеые үзөөд, тон элүүр гэжэ тоолоһон. Ширали-баабайда шүдэ табяа, шэнэ костюм оёжо үгөө, телевизор харуулаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо үбгэжөөл телевизор ехэтэ һонирхон харадаг болонхой.

Мислимов Баку хотые хэды һайхашаабашье, тэндэ үлэхэ дурагүй байшоо.

(АПН).

Хоёр найруулга

ГУЙБУУРХАН ГУШАЯА...

Зунай һүниин тэндэ, зуһалингайнгаа хашаа соо сээжээ сэлин, һэвюун һэбшээнэй үдэтэ долгиндо аяшаашоод, нойтон ногоон дээрэ өөдөө алдалан хэбтэшэдод байнаб. Гулгин гараһан һайхан бодолшье, үлэгүй бороогой үүлэндэл гунигшье алаг жаахан зүрхэн соогуурни атиралдан, һолонготон үнгэржэл байнал.

Унаһан түрэһэн гуламтадаа гуша наһала угтахаяа холын хотоһоо ерээб.

Гурбан арбанайм хоёр арбаниинь хотонойнгоо үйлсөөр харгы далангуудаа орхёол. Нүгөө арбамни ондоо тээшээ, нарата эрдэмэй нарыие бэдэрэн, холын хото газарнуудай бүглүү хабшуу үйлсэнүүдээр шэнгээл. «Адаслхай, холшорхон хоримни, гуйбуурхан гушамни хаанаб даа»,—гээд нюдээ анин, үнгэрһэн үдэрнүүдээ үзэжэл харижал хэбтэнэм.

Яагаашье түргэн бэ даа хүнэй наһанай ябаса: хүхын дуунай донгодоондол хүлгөөтэ хаһамни, хүбшэ тайга, шугы шэбэр соогоо, хада майла, халюун таладаа уран хүбшэргэйн уялга болон үлэшэбэл хаяаш даа.

Намда һөөргөө бусажа ерэхээ болёот даа, таанарни. Һаргааһан элшэһээтнай һанан бодолни һабагша гаран, үсэгэлдэр мэтэ үзүүлжэл байхал. Хахасаха дурамгүй, теэд таанарнил, гурбан арбамни, юртэмсын ябадал иимэл гээд юрьен жииган ошоболта...

Ц-Д. ХАМАЕВ.

ГУРБАН УЕ

Наран сэсэг шэнги шарайтай наймматайхан ябаһан үе һэн даа. Наадамни ехэдэжэ, тархимни эрьедэг юм һааб даа, үдэшэ орой, айлай үбгэдэй унтаха болоһон хойно ерэхэдэм, эжымни гэмэрэн татажа угтаха:

«Хара һүниин зоргоор хайшаа үгы болошонош даа, хүбүүн?! Шамайе табижархёод, һанаагаа зобожош һуухань һаалта... Үглөөдэр зайгаад үзөөрэйлши!»

Үглөөдэрынь баһал наадандаа тархяа эрьешоод, эжыдээ зэмэлүүлхэш...

Аглгын һомо зэдэлүүлһэн арба найма наһан! Хабарай сэсэгэй хангал бушхуулжа, хада майлаар бултайхада, хүхын донгодооной шугы соо хүгтэй һайханаар зэдэлхэдэ, наадажа үдэһэн хүүхэеэ һарган байжа харажархёод, нойрой долги мартажа, үүрээр гэртээ бусахадам:

«Шэрэм дээрэхи сайшни, хүшөөжэ орхиһон үрмэмни, хүрөөдүй гээшэ ха, хүбүүн, абажа эди даа»—гэжэ эхэм угтаха.

Һаи, тиихэдэ эжыгээ, аялдар налгай эжыгээ, хамагые ойлгодог эжыгээ тэбэреэд, таалахаар бэлэн һэм.

Үбсүү юугээ ургажа, үндэр бодол ургаһан, үнэн бэеэ бэелһэн хори найма наһам. Ажал дээрээ һаатажа, эсэн алдаад ерэхэдэм, эрхэ одхон хүбүүеыш эхэһээнь буляажа асараад, үбэр дээрэм табихадажа, эмгэн буурал эхэмни:

— Һүниин зоргоор зайгуултангүй һуудаг болол даа,—гэнэ. Хүбүүгээ, һагсайхадаһан хүбүүгээ, хуша шэнги хүбүүгээ эрхэлүүлэн, һамаариулан, үргэһэ нойроо, эсэһэн бариһанааш мартанам.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

«Ургын һалбаржа байхада» гэһэн кино һаяхан «Эрдэм» кинотеатртa харуулагдаба. Энэ кинодо наадаһан Буряадаймнай артистнууд харагшадтай уулзаба. Зураг дээрэ: РСФСР-эй арадай артистка Н. Гендунова, РСФСР-эй габьяата артист Б. Аюшин болон И. Маракта ев гэгшэд харагшадай дунда.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ШАТАР

ХЭНИИНЬ ИЛАХАНЬ ГЭЭШЭБ?

Шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй долоодохи наадалгада Мункуев Могордоев хоёр түргэнөөр наадаад, тэнсээбди гэжэ мэдүүлээ. Енин Мельников хоёр баһа тэнсээ. Тоглоев мат абаха аюулай хүрэжэ ерэхэдэ, гушан долоодохи ябадал дээрээ Могордоевто шүүгдээб гэжэ наадананай таблица дээрэ гараа табиба. Игумновтай сагаанаар наадаһан Бурлов сагайнгаа бага болохо бүри тухашаржа, хүндэ байдалда ороод, болёо алдажархёо. Һүүлээрнь заатагүй мат абаха болоходоо часайнгаа ябадалые зогсообо. Сангадиев Гонзолевскидэ, Сумкинда Салтанов шүүгдээ.

* * *

Наймадахи наадалгада Черноскутов баһа ерэнгүй Салтановта шүүгдэһэн болобо. Гонзолевский Сумкин гэгшэд бодо хүбүүдэйнгээшье, шатарайнгаа байдалай тон тэнсүү байхада эбтэйхэнээр үгэсэн, бэе бэедээ хахад—хахад очко бэшүүлбэ. Игумнов Сангадиевые илаа. Мельников наадалгынгаа түгэсхэл дээрэ хоёр тэргын дэмжэлгэтэйгээр тогтонгүй урагшаа ходо ябаха хүбүүтэй болоод, ганса бэрсэтэй Тоглоевые амархаанаар шүүбэ. Могордоев дэбтолхы шанартай ябадалнуудые хэжэ, хойно хойноһоонь Енинэй хоёр хүбүүеынь абаад, шүүгдээб гэжэ мэдэрхэ баатай болгоо. Мотовиловтай хараар наадаһан Пинягин хүнгэн бодоёо тэргээр андалдаад, булюу байдалтай болоо бэрсынь эдеэд шүүбэ. Мүнөө Пинягин, Власов, Сумкин гэгшэд 6—6 очкотой түрүүлжэ ябана.

Б. ЦЫДЕНОВ.

ФОТО-ЗУРАГ БУУЛГАГШАДАЙ АНХАРАЛДА!

„Прогресс" кинотеатртa табигдаһан „Совет засагай 50 жэл" гэһэн фотовыставкын дэргэдэ июлиин 17-ной үдэрэй 2 часһаа фотоискусствын асуудалнуудаар зүбшэл абахадатнай болохо. Редакциин фотожурналистнууд консультаци үнгэргэхэ байна.

КОНКУРСЫН ЖЮРИ.

БААБГАЙ ТҮЙМЭР САРАБА

Энэ ушар Вологодско областьдо болоо. Зунай дулаахан үдэр нүхэртэйгөө хамта һархяаг ургадаг газар бэдэржэ, ой соогуур аалихан ябажа ябабабди. Тиигэжэ ябатарнай гэнтэ хёрбоһоной хэншүү үнэр гутаба. Ишэ тиишээ хараашалан байтараа, тээ холохон түүдэгэй хүхэхэн утаа харажархибабди. Хажуудань хэншьеб, нэгэ амитан бии хэбэртэй. Һэмээхэн дүтэлөөд харан гэһээмнай, маяа хүлтэ баабгай бэеэ һэжэрсэгээн, утаа урьян дүрэжэ байһан гал тойроод ябажа байба. Тиигэжэ байтараа гэнтэ бургааһа уруу ороод үгы болошбо. Уданшьегүй уһанай шалшаганаха абяан дуулдаба. Норошоһон бэетэй маяа хүлтэ түүдэгэй дэргэдэ дахяад бии болобо.

Баабгай галда дүтэлжэ ерээд, түрүүшээр бэеэ хайшан гээд һэжэрээ һэм, тэрэ хэбээрээ бэеэ һэжэржэ мэдэбэ. Үһэндэнь шэнгэһэн уһанай бороодол сэсэрхэдэ галынь унтаржа байба. Дахин бэеэ норгожо ерээд һэжэрхэдээ, тэрэ галаа оройдонь унтаргаажархиба. Һүүлээрнь унтараһан түүдэгэйнгээ һуури хоёр дахин тойрожо, эзэн янзаар иишэ тиишээ ябасагааһанайнгаа удаа, унтарһан галай хажуудахи түгсүүл дээрэ һууба. Шобто норошоһон үһэеэ долёожо гуримдань оруулаад, ойн буртаг шэрэнги уруу орожо, үгы болон ябашоо һэн.

Түүдэгэй дүрэһэн газарта дүтэлжэ ошоходомнай, тэндэнь хуу норошоһон байба. Тухайлхада, урдань тэрэ баабгай ойн ямар нэгэн ехэ түймэрэй болоходо, ехээр айһан мэгдэһэн байгаа хаш. Тиимэһээ зааханаар дүрэжэ байһан гал хараад, түймэр болошохогүйн тулада эртээнһээ унтараaха гэжэ бодоһон байжа болоо.

Н. НИКОЛЬСКИЙ.

«Сельская жизнь» газетэһээ абтаба.

Үнэн болоһон ушарнууд

„АИМШАГТАЙ" ГААҺАН

Душэн оной нэгэ аяма дулаан үдэр бэлэй. Худан голой урда бэедэ оршоһон һаалиин гүүртын гэрнүүд дээгүүр наран халуун элшэеэ сасана. Бидэ, хэдэн үхибүүд, уһанда орожо ерээд, гэрэй һүүдэртэ элһэн соо наадажа байбабди.

—Харагты! Айлшан ерэбэ,—гээд Доржо хашхарба.

Харан гэһээмнай, зүүн тээхи булэг халаахайн хойгуурхи харгыгаар зээрдэ моритой, хаһаг тэргэтэй хүн дугшуулан дүтэлжэ ябаба.

Бидэнэр урдаһаань гүйлдэбэбди. Дүтэлхэдэмнай Хара-Шугыда һуудаг нютагаймнай үбгэн Намсарай баабай.

—Бадма юу хэнэб (манай үетэн хүбүүнэй нэрэ), — гэлдэн асуунабди.

— Гэртээ байна һэн,— гээд Намсарай баабай хэлэнэ.

Хуһамагта морёо уяжархёод, Намсарай баабай Батында ороно.

Удангүй тэндэһээ гараад, Гармында оробо. Бидэ, үргэ шагнаха дуратайшуул, дахасалдаад оробобди.

Намсарай баабай оро ороһоор хойто ханада байһан үргэн модон шэрээ дээрэ һуушаба. Гармын һамган Бүмэ хээтэй сай, табаг урдань табина.

Үбгэжөөл сайгаа шуурд байса һорохын хажуугаар элдэб һониниие зугаална. Бидэ үүдэнэй хажуугаар байшанхай шагнан байнабди.

Сайгаа уужа дүүргээд. Намсарай баабай үбэрһөө гурба эбхэһэн аршуулаа гаргаба. Сагаан мүнгөөр гоёонхой гомошог гааһаа досооһоонь гаргажа, хүлэйнгөө улада тоншоод, аршуул сооһоо тамхи удхаад носообо.

Гааһаа хоршогонотор һорохо зуурандаа хөөрөөгөө дэлгэнэ. Тиигэжэ һуутарнь гэнтэ нэгэ юумэн шангаар «шаб» гээд, Намсарай баабай гэдэргээ тарайба. Гааһаниинь үүдэнэй хажууда унашаба. Саг зуура юунэйшье болоһые тэндэ байгшад ойлгоогүй. Намсарай баабай хоёр альгаараа нюураа халхалшанхай.

Бишыхан Дондок гааһыень абахаяа һэдэбэ. Тиихэдэнь:

— Ойронь бү хүрэ!— гэһэн үбгэжөөлэй зандарга абяан зэдэлшэбэ.

Юушье ойлгоногүйбди. Намсарай баабаймнай гэнтэл һанаал ха:

— Энэ Бутид гэжэ шүдхэрһөө тодхортожо аюулда орон алдабаб! Хаанаһаа үгөө һэм!— гэжэ байгаад гэмэрбэ.

Ушарынь: Намсарай баабайн түрүүн Батында ороходо Бутид гэжэ басаганиинь хаанаһаашьеб олоһон бага буугай ганса һомо «хүбүүндээ абаашагты» гээд үгэдэг юм ха. Хэхэ газараа оложо ядаад, үбгэн тэрээнээ аршуул соогоо хаяад мартажархёо. Гармында һууходаа, тамхяа удхахадань, тэрэнь дайралдажа гааһан соонь ороһон байгаа. Һүүлдэнь халажа ерээд, тэһэршоо ха юм.

ГАЛТАЙ ГОРШООГ

Тэрэ гэһээр арбан долоон жэл болоо. Алтан намарай нэгэ үдэр дүүрэхэ тээшээ һэн. Могсохоной полевой станай газаа трактористнууд хөөрсэгэнэлдэнэ, мотоорой абяан зэдэлнэ. Зүүн шэбэрэй булаг ошодог харгыгаар модон боошхо тээһэн, хаһаг тэргэдэ сар оруулaнхай хүн галгюудһаар ерэбэ. Энэмнай манай тракторай бригадын уһа шэрэдэг Бадмын ахай гэдэг үбгэжөөл.

Сараа мулталаад, хорёо тээшэ ошожо ябахадаа:

— Хартаабха томо болоо юм байна. Нэгэ юумэ малтажа асарбаб. Шанажа эдиебди,— гээд Бадмын ахай хүхюутэйгөөр хэлэбэ.

Удангүй мэшээг соо хартаабха баринхай тэрэмнай гэртэ ороо бэлэй.

Колесно тракторай хажууда хэдэн хүбүүд байнабди. Гэрэй урда сонхоор галай һулахан элшэ ехэ, бага болон яларна.

Гэнтэ сонхын гал ехэ болоод, гэртэ оог хуугай табилдашаба. Үүдэн сүмэ нээгдээд, улаан дүлэн болоһон горшоог хэрэлсын хажуугаар хан гээд газарта дүрэжэ байна. Досооһоонь үнөөхи хартаабха сасаршаба.

Гэртэ гүйлдэн оронобди. Утаан уняар. Зариман энеэлдэнэшье. Харин Бадмын ахай ехэл мэгдэшэнхэй, амяа һаял даруулжа байба. Һүүлдэнь хэдэн хоногто энэ ушар тухай энеэдэн зугаа замхаагүй һэн.

Юуб гэхэдэ, Бадмын ахайн гэртэ ороходо харанхы байгаа. Хартаабхаяа горшоог соо хээд үүдэнэй урда газараар байдаг уһатай ведронуудай нэгые абанаб гэжэ хэнэйб даа орхиһон керосинтай ведро абаад, горшоог соогоо хэбэ ха. Тиигээд горшоогоо түлюурэй галда табяад, хажуудань ан-бун гэжэ дулаасажа һуутарнь гал аһашоо ха юм.

Н. ГАЛДАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Залуу коммунист» гэһэн түрүү бэшэг. Советскэ Союзай, Индиин арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан (Кремлиин Ехэ ордон соо болоһон митинг тухай материал). «Буряад орон доторнай».

Хоёрдохи хуудаһанда: «Табан жэлэй резерв» гэһэн рубрика доро «Наука үйлэдбэри хоёрой нэгэдэл» гэһэн В. Максимовай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: АПН-эй материалнууд. Хилын саанаһаа мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк».

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Ярал хэрэгтэ
шамдабал дээрэ,
Ядаһан амитанда
туһалбал дээрэ.
Худагай уһанда
загаһан байдаггүй,
Худал үгэдэ
үлзы байдаггүй.
Уһанай үер
бусааха бэрхэ,
Үгэ алдабал,
урбуулха бэрхэ.
Хүлгүй ехэ далайда
онгосо туһалдаг,
Хүшэр ехэ заргада
гэршэ туһалдаг.

Д. ДАЗАРЖАБОНОЙ
суглуулбариһаа.

ГАЙХАМШАГТА «ХУНДАГА»

Тон томо хундага түхэлтэй вазые академик А. Е. Ферсман «ородой үнгэтэ шулуун эрдэни» гэжэ уранаар нэрлэһэн байна. Энэ ваза харагшадые ехээр гайхуулдаг. Эндэ түсхай мраморна самбар дээрэ тэрэнэй бүтээгдэһэн түүхэ иигэжэ бэшэгдэнэ: «Энэ хундага шулуу мүлидэг Колыванска фабрикада архитектор Мельниковэй зураһан зурагаар һиилэтдэн бүтээгдэһэн юм. Тэрэнэй үргэниинь 7 аршам, һуури болон хүлтэйгөөр үндэрынь 3 аршам 10 вершоог, шэгнүүрээрээ 1200 пүүд. Шулууниинь 1829 ондо унтершихтмейстер Колычев гэгшэ абажа, байра дээрэнь хоёр жэл соо хайһан байна. Хундага 1943 оной эхээр эсэслэн дүүргэгдэжэ, фабрикаһаа С.-Петербург тон наринаар абаашагдаһан байха. Хоёр мянган модоной газарта хуурай замаар Чусовой гол хүрэтэр тэрэниие абаашахадаа 120-һоо 160 мори хүрэтэр хүллэжэ зүдхүүлһэн байгаа.

Энээн тухай үшөө нэгэ мэдээн бии. Ураалай 19 тонныи энэ һайхан ваза баржа дээрэ ашагдажа, Чусовой, Кама, Волго, Шексне гол мүрэнүүдээр болон Мариинска системээр зөөгдэжэ Невын Дворцово Набережнэ хүргэгдэһэн байна. Хундагын һуурие музейн доодо дабхарай залнуудай нэгэн соо 800 шахуу хүдэлмэришэд табижа, хэтэ мүнхэдөө наринаар хадагалагдажа байхын тулада бэхидхэгдэһэн байха юм.

(Календарьһаа абтаба).

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэлһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха. Баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Байгал шадар 18—23, бэшэ нютагуудта 23—28, Улаан-Үдэдэ үдэртөө 26—28 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1966 оной июлиин 16.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Н-03548. Зак. № 518.